

Fremtidens fællesskab - Gjerrild modellen

Fremtidens fællesskab - Gjerrildmodellen, et hvidpapier, 2023.

af Henrik Majlund Toft med bidrag af Anni Schumacher og Marie Louise Hartvig Widding/ BARK.
forlaget majlund (©) 2023, 1. oplag, i samarbejde med Friskolen i Gjerrild.

ISBN: 978-87-93882-12-6

Layout: Henrik Majlund Toft.

Illustrationer og foto, hvor ikke andet er angivet: Henrik Majlund Toft.

Foto side 16: Rasmus Bække Rasborg.

Foto side 10, 48: Ditte Balle.

Digtigt *Ved Gjerrild klint* er gengivet med tilladelse fra AnneSophie Bergmann Steen

Projektejer: Friskolen i Gjerrild

Projektudvikler og leder: Henrik Majlund Toft

Udviklingsgruppen:

Tommy Glindvad

Dorthe Lyck

Sabina Hviid

Sanne Højlyng

Philip Stehr-Nielsen

Kulturhusgruppen:

Anna Kaysen

Kasper Søjni Miltz

Kirstine Carlsen

Line Sonji Miltz

Rikke Willum Smith Pedersen

Sabina Hvid

Sanne Lomholt Keldy

Thomas Bjørnsten

Vibe Knudsen Bennetzen

Podcast:

Loa Satie Espersen

BARK:

Marie-Louise Hartvig Widding

Marcus Leth Møller

Tak til projektets sponsorer:

Kirsten Swift

N-FLAG

Norrdjurs Kommune

Fremtidens fællesskab - Gjerrild modellen Et hvidpapier

2023

Indholdsfortegnelse:

Forord	side 7
Friskolen i Gjerrild og Fremtidens fællesskab	side 9
Nye initiativer	side 11
Gjerrild-modellen	side 17
Hvad er frivillighed?	side 21
Verdenserklæringen om Frivilligt arbejde	side 22
Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab	side 25
Seminaret Fremtidens fællesskab	side 35
Den nye organisering	side 39
Efterlysning af lokal viden og kompetencer	side 46
Case story I	side 49
Ved Gjerrild Klint	side 50
Case story II	side 51
Helhedsvision	side 53
Liste over foreninger og interessegrupper	side 54

Denne hvidbog er det foreløbige resultat af projekt "Fremtidens Fællesskab – Gjerrild modellen". Projektet handler om at samle fællesskabet og foreningerne i Gjerrild om friskolen, og om at bruge lokal viden og kompetencer i undervisningen. Begge dele kan nemlig, som det er beskrevet i artiklen "Fremtidens fællesskab – Gjerrild-modellen", være en del af løsningen på nogle af de udfordringer, ikke bare Gjerrild, men samfundet som helhed i fremtiden står overfor. Udfordringer, som ikke kun handler om at skabe gode muligheder for frivillige, men også om klima og biodiversitet, trivsel og social sammenhængskraft.

Den 1. september 2023 blev der afholdt et seminar for alle borgerne i Gjerrild på friskolen. Forud var gået to undersøgelser af hvordan fællesskabet i Gjerrild fungerer nu, og hvilke forventninger og ønsker borgerne har til friskolen som kulturhus og fællesskabet i fremtiden. Populært sagt kan fællesskabet det, fællesskabet vil. Derfor er det så vigtigt at "Fremtidens fællesskab – Gjerrild modellen" afspejler borgernes ønsker. Men også at blive udfordret og inspireret, så Gjerrild udvikler en model der også fungerer om 10 og 20 år. Projektet har derfor inddraget firmaet BARK, der arbejder med strategisk udvikling af rum og steder og fællesskaber i Danmark. Desuden trækker projektet også på ny forskning og undersøgelser af frivillighed, fællesskaber og læring.

Fællesskab er netop det som fremhæves i den seneste rapport fra Realdania "Livskvalitet på landet – mennesker, steder og fællesskaber", Realdania 2023. Rapporten undersøger blandt andet forskellen i livskvaliteten på landet og i byerne. For trods de generelle strukturelle udfordringer på landet med fraflytning, aldrende befolkning, mindre investeringsvillighed og lavere levestandard, så viser undersøgelsen at livskvaliteten er større på landet. 82% af folk i landdistrikterne svarer at de har en høj livskvalitet mod 76,8% byerne. Noget som forskerne kalder landdistrikternes lykkeparadoks. Det skyldes i høj grad fællesskabet og det personlige engagement. Og nærværet af naturen, som Gjerrild har i skøn overflod. Måske er det netop det Vagn Steens digt "Ved Gjerrild Klint" handler om. At naturen er mere end resourcer og klimakrise. At naturen også er harmoni og leg. En kilde til lykke og forundring.

Gjerrild har altid haft et stærkt fællesskab. Alle borgere er på en eller anden måde engageret i frivillighed, foreningsliv og bestyrelser. Der findes mere end 25 foreninger og interessegrupper i byen, som gør et stort arbejde med at skabe aktiviteter for alle alderstrin i Gjerrild. Alt sammen noget som kræver engagement. Og som heller ikke ville eksistere, hvis der ikke var så stor opbakning blandt borgerne, som det heldigvis er tilfældet.

Desværre har engagementet også været dalende. Det er der flere forklaringer på, udover at udviklingen spejler tendensen på landsplan ifølge de seneste undersøgelser. Dels sker der et generationsskifte i Gjerrild. Mange nye børnefamilier flytter til. De kommer med nye ideer, ønsker og behov. Derfor er det ikke usædvanligt med en overgang. Fordi tilpasning sker over tid. Samtidig har corona-lockdown med forsamlingsforbud også ødelagt nogle fællesskaber. Fællesskaber er nemlig også skrøbelige. De tager lang tid at bygge op, men kan gå i stykker på ingen tid.

Der er også opstået nye fællesskaber på baggrund af corona, hvor borgerne i Gjerrild viste deres civilcourage. Et godt eksempel er købmanden Let Køb, der tidligt under lockdown fik etableret et netværk af frivillige, om bragte varer ud til dem, der ikke havde mulighed for selv at handle ind. Enten fordi de var sårbare eller smittet med covid-19. Det viser med al tydelighed at fællesskabet kan løse problemer gennem frivillighed og omsorg. Begge dele

Forord

noget noget som er i voksende underskud i dag, hvor ikke bare velfærden og den borgernære service er under pres, men også sammenhængskraften og fællesskabet i samfundet.

En ting er at frivillighed og fællesskab kan løse konkrete problemer. I et større perspektiv kan frivillighed og fællesskab også være med til at danne og uddanne. Det er den anden dimension i dette projekt. Som også er det nye i forhold til en mere traditionel måde at tænke fællesskab i landdistrikterne på. For ved at gøre det lokale til noget man underviser i på friskolen, efterskolen og i børnehaven, bliver det kendte og trygge lokale rum til et vindue mod resten verden, en slags lokal empiri der åbner mod videnskaberne og historien. Både for de elever og børnehavebørn, der modtager undervisning, og for de borgere der bidrager med deres viden, historie og kompetencer til undervisningen. Når grænsen mellem generationer, og grænsen mellem skole og samfund nedbrydes, bliver læring til en del af fællesskabet.

Særlig naturvidenskaben er nok den videnskab, der ændrer vores selvbillede mest i disse år. Naturen er meget mere kompleks, end vi på noget tidspunkt har opfattet den som. Selvom myter og folkløse altid har fortalt os, at naturen har en slags bevidsthed. Det er gamle fortællinger der blev skabt dengang, da den omgivende natur havde afgørende indflydelse på ens liv. Om høsten slog fejl eller dyrene blev syge. Siden lærte vi med industrialiseringen at manipulere, og på nogle områder kontrollere, naturen. I dag skal vi lære at leve sammen med naturen. I en form for harmoni og balance. På den måde bekræfter den ny videnskab mytternes fortællinger.

Derfor er det vigtigt at se på verden med nye øjne, og samtidig forstå at noget er uforandret. Vi kan lære af vores egen fortid og historie. Både af vores kultur og gamle teknologier. Ikke fordi vi skal vende tilbage til den gamle tids levestandard. Men fordi der ligger nogle værdier som positivt udfordrer vores måde at være i verden på i dag. Og som er med til at skabe både en forståelse og respekt, for de ting vi bruger i vores dagligdag. Gennem indsigt i hvordan ting bliver til, og hvilke ressourcer de ting, vi tager for givet, faktisk kræver.

Fællesskaber og frivillighed er også ressourcer. Som vi ligesom med naturens ressourcer skal omfatte med omsorg og taknemmelighed. Dette projekt er udsprunget af omsorg for Gjerrild, fællesskabet og naturen. Og selvfølgelig nogle helt konkrete initiativer taget af bestyrelsen på Friskolen i Gjerrild. Projektet vil gerne takke dem som har støttet projektet, som er Kirsten Swift, LAG Djursland og Norddjurs kommune. Og selvfølgelig ikke mindst alle dem, der bidrager til projektet med initiativer, ønsker, indsatser og opbakning.

Processen i dette projekt er dokumenteret i Loa Satie Espersens podcast, der ligger på Spotify. Dette hvidpapir er husstandsomdelt i Gjerrild, og kan i øvrigt lånes på biblioteket, så projektet forhåbentlig kan inspirere andre landsbyer til at udvikle deres eget lokale fællesskab.

Friskolen i Gjerrild og Fremtidens fællesskab

En friskoles hverdag er en foranderlig størrelse, og tempoet er ofte højt, så tid til refleksion er noget, der skal prioriteres og måske endda lægges ind med deadlines med jævne mellemrum. På Friskolen i Gjerrild - tidligere Gjerrild-Bønnerup Friskole - forsøger vi i tiden at skue bagud for at tage alle de gode erfaringer fra skolens 34 års levetid med ind i den vision, som vi har for skolen, og dens tilpasning til nutidens og fremtidens måde fortsat at lave relevant og spændende undervisning.

Fællesskabet har altid været en bærende kraft på friskolen, og det skal det uden tvivl også være i fremtiden - i alle facetter. Som så mange andre friskoler startede vores skole som protestskole med baggrund i en planlagt lukning af byens folkeskole. Byens ildsjæle samlede sig og skabte grundlaget for den skole, som vi kender i dag. Skolen var omdrejningspunktet for mange aktiviteter og fungerede som byens kulturcenter. Efterhånden som tiden gik og skaberne af friskolen ikke længere var forældre på skolen - og måske endda fraflyttede området, var der andre forældre, som overtog taktstokken og fortsatte det store arbejde. Aktiviteter faldt lidt fra efterhånden, der var undervejs udskiftning i medarbejderstaben, og på et tidspunkt ramtes hele samfundet af en pandemi med nedlukning og en drastisk forandring af den måde, vi var sammen på. Fællesskabet blev sat på prøve - traditioner skulle genoptages og en ny kultur skabes, da samfundet blev genåbnet. I den proces blev det tydeligt på vores friskole, at selvom fællesskabet stadig er i centrum i forhold til aktiviteterne i skolens hverdag, så havde vi tabt en del af vores samarbejde og kontakt med samarbejdspartnere og lokalområdet generelt.

Det har vi taget initiativ til at gøre noget ved, og efter en kortlægning af de ønsker og muligheder vi som skole og vores omgivelser har, er det tid til at blive konkrete og iværksætte nogle af de gode ideer, der kom på tegnebrættet. Det bliver beskrevet i bogen her, og vi ser nu ind i en fremtid med styrkelse af skolens samhørighed med lokalsamfundet til stor gavn for alle - der er udviklingspotentiale for både lokalsamfund og friskolen.

I "Fremtidens fællesskab - Gjerrild Modellen" vil friskolens samarbejde med Børnehaven Savværket og Efterskolen Helle blive konkretiseret på de møder, der planlægges 3-4 gange om året. Vi starter med at inddrage lokal viden i de 5 temauger, vi har om året på skolen. Vi ønsker på sigt at kunne brede det ud til den almindelige undervisning. Foruden at vi også gerne vil høre fra borgere der kan undervise i praktiske færdigheder i vores åbne værksteder. Vi opfordrer derfor alle der ønsker at bidrage med deres viden og kompetencer, til at udfylde kompetence-sedlen og indlevere den på skolen. Og selvfølgelig også at møde op til Gjerrild Folkemøde, hvor vi vil fortælle om hvad skolen har planlagt for det kommende år, og invitere lokale borgere til at bidrage til undervisningen.

I et aktivt lokalsamfund som Gjerrild med et bredt foreningsliv kan friskolen lægge lokaler til, når der er ønske om det, ligesom skolen kan være aktiv i forhold til etablering af årshjul og kompetencebank. Friskolen vil de lokale borgere, områdets erhvervsdrivende og institutioner - og vi glæder os til at være sammen om Gjerrild.

- Anni Schumacher
Konstitueret skoleleder

Alle de mange gode forslag og ønsker fra forundersøgelserne og seminaret indgår i den videre proces. Nogle af forslagene er nemmere at realisere, og vil hurtigt udmønte sig i synlige resultater og initiativer. Andre markerer begyndelsen på en proces, der handler om at tilpasse ønsker, behov og ressourcer. Fællesskabet rummer et stort potentiale, men det handler også om at finde en bæredygtig balance. Derfor er det så vigtigt at der er opbakning blandt borgerne til de initiativer der bliver realiseret.

En konkret udløber af seminaret var nedsættelsen af Kulturhusgruppen, Organiseringsgruppen og Lokal viden i undervisningsgruppen. Alle tre grupper har allerede realiseret forskellige ønsker. Det er også et større udviklings- og strategiarbejde, de tre grupper har startet. Fordelen ved at have arbejdsgrupper der beskæftiger sig med klart afgrænsede områder er, at det relativt hurtigt er muligt at omsætte ideer til resultater, foruden at det er nemmere at løse opgaven. Alle kan deltage grupperne, dog med visse begrænsninger i Lokal viden i undervisningsgruppen, da den opgave også vedrører den normale drift for de 3 institutioner. Gode ideer og frivilligt bidrag er selvfølgelig altid velkomne.

1) Kulturhusgruppen

Formålet med Kulturhusgruppen er at samle borgerne omkring skolen ved at lave arrangementer og aktiviteter. En del foreninger og interesseorganisationer bruger i forvejen friskolens faciliteter og arealer. Friskolen ønsker at blive en mere integreret del af Gjerrild og derfor åbner skolen nu yderligere op for at folk, der enten ikke har børn på skolen, eller ikke er med i en forening eller interesseorganisation der allerede bruger skolen, nu også bliver en del af fællesskabet omkring friskolen.

Et af de første initiativer Kulturhusgruppen har taget er oprettelsen af "Byg og Hyg". "Byg og hyg" handler om at mødes og være sammen søndage, hvor man både laver forefaldende arbejde på skolens legeplads, og har det hyggeligt. Alle, og særlig folk med praktiske færdigheder, opfordres til at være med, men det er kun et krav at man ønsker at bidrage til den gode stemning. Der vil blive serveret kaffe og kage til "Byg og hyg". Dato for afholdelse annonceres via "Aktive borgere i Gjerrild og omegn".

Kulturhusgruppen arbejder også med andre initiativer, der kan være med til at gøre friskolen til Gjerrilds kulturhus, der samler fællesskabet. I gamle dage havde hver forening udarbejdet en kontrakt med Friskolen om brug af dens lokaler. Dette projekt kan være en anledning til at genoptage traditionen med kontrakter. Både så foreningen har vished for hvordan den kan bruge skolens faciliteter, og så friskolen har et opdateret overblik over hvem der faktisk bruger dens faciliteter. Projektet handler også om at lave en bæredygtig model for brug af friskolen. Friskolen kan - ligesom alle andre, mærke de stigende energipriser. Når skolens faciliteter bruges uden for skolens åbningstid, påvirker det skolens budget. Kulturhusgruppen vil derfor også se på en model for hvordan at brug af skolens faciliteter i vinterhalvåret kan blive kompenseret med rimelighed. Det kan være ved at nogle af foreningens medlemmer melder sig til en rengørings- eller arbejdsdag på skolen, eller bidrager til undervisningen i det omfang det er muligt. Alternativt at foreningen betaler et mindre beløb, der aftales individuelt

Nye initiativer

for hver forening med skolen. Derfor vil det netop være et godt initiativ at genoptage traditionen for individuelle kontrakter for hver forening og interessegruppe.

2) Organiseringsgruppen

Organiseringsgruppen arbejder med de ønsker, der kom frem til organiseringen af fællesskabet og kommunikation om begivenheder og aktiviteter. Blandt gruppens medlemmer er der et sammenfald med udviklingsgruppen, fordi en stor del af ”Fremtidens Fællesskab” også handler om organisering af frivillighed og fællesskab. De første initiativer fremgår faktisk af listen her. Det drejer sig om introduktion af frivillig koordinator, oprettelse af infoskærm hos købmanden, etablering af opslagstavle på bytorvet, etablering af årshjul og udvikling af Gjerrild folkemøde. Hvert initiativ er beskrevet i dette og de følgende afsnit.

3) Undervisningsgruppen

Undervisningsgruppen arbejder med at inkludere det lokale i undervisningen. Indsatsen er karakteriseret ved at være en del af institutionernes professionelle drift. Gruppen består af Friskolen i Gjerrild, Efterskolen Helle, børnehaven Savværket og frivillig koordinator Sanne Højlyng, en rolle som også er et nyt initiativ der beskrives i næste afsnit.

Inddragelsen af det lokale i undervisningen handler om institutionernes behov i forhold til undervisningsplaner og aktiviteter. De første forløb med inddragelse af lokal viden har været afviklet. Allerede nu tegner sig flere muligheder, uden at friskolen, efterskolen og børnehaven har gjort så meget for at annoncere efter viden og kompetencer. Hvilket er virkelig lovende, og fortæller om at borgere og institutioner i Gjerrild ønsker at bidrage. På Gjerrild folkemøde vil friskolen, efterskolen og børnehaven fremover efterlyse viden og kompetencer for den planlagte undervisning og kommende aktiviteter. Udover det opfordres alle, der ønsker at bidrage med viden og kompetencer, til at udfylde kompetencesedlen og indlevere den til Friskolen i Gjerrild. Friskolen har det overordnede ansvar for kompetencebanken, som også efterskolen og børnehaven benytter. Koordinering af dette initiativ foregår af internt mellem institutionerne. Processen er beskrevet på side 45.

4) Udnævnelse af frivillig koordinator.

Udnævnelsen af en frivillig koordinator skal imødekomme ønsket om bedre koordinering af aktiviteter og bedre formidling af foreninger og aktiviteter. Opgaven for frivillig koordinator drejer sig om at facilitere koordinering mellem foreningerne og aktiviteterne i Gjerrild gennem to årlige møder, og være tovholder på Gjerrild Årshjul, sådan som det er beskrevet i afsnittet om organisering. Sanne Højlyng har sagt ja til at blive udnævnt til ulønnet frivillig koordinator for en periode. Mange tak til Sanne for at melde sig til opgaven.

5) Åbent værksted for fondsansøgninger og administrativt arbejde

Flere har påpeget at det opleves tungt og besværligt at drive en mindre forening. Særlig fordi der er krav om at alle foreninger har en bestyrelse med formand, medlemmer og kassér. Derfor blev der stillet forslag om det er muligt at have fælles administration og økonomi i de små foreninger. Der er dog juridiske udfordringer forbundet med at dele bankkonto. Selvom man fra statens side er opmærksomhed på, at kravene til små foreninger bør lempes. Netop ønsket om at kunne dele opgaver og funktioner imellem foreningerne vil blive taget op på næste Gjerrild Folkemøde.

Der er også en del administrativt arbejde forbundet med at drive en forening. Noget af det er administrativt tungt, og noget andet kræver specielle kompetencer og erfaring. Sabina Hvid har taget initiativ til at afholde et månedligt administrativt værksted. Formålet er at man kan sidde i fællesskab og lave administrative arbejder, og samtidig udveksle viden og information i hyggeligt selskab. Hvis der er opbakning, vil det blive en tilbagevendende begivenhed. Annoncering af dato og tidspunkt sker via "Aktive borgere i Gjerrild og omegn". Sabina har samtidig oprettet en gruppe på Facebook, hvor man kan se hvilke fonde og puljer, der kan søges.

6) Åbent legerum for børn

Blandt forældre med børn er der ønske om at arrangementer på friskolen involverer deltagelse af børn, så der ikke skal skaffes pasning for at kunne deltage i aktiviteter. Ønsket er helt konkret at børnene får adgang til et legerum og kan lege sammen, mens arrangementet bliver afholdt. Det er desværre ikke helt uproblematisk i forhold til skolens ansvar og forsikring, hvis et barn skulle komme til skade. Det undersøges derfor hvordan man kan finde en løsning. Emnet blev midlertidig også anledning til at Line Sojni Miltz har taget initiativ til at lave en åben legekлуб for de mindre børn. Legekлубben går ud på at mødes et aftalt sted i lokalområdet, og tilbringe noget tid med at børnene leger sammen. Det arrangeres ad hoc, og initiativet er åbent for alle med børn i aldersgruppen. Line annoncerer tidspunkt og sted på "Aktive borgere i Gjerrild og Omegn". Alle andre kan selvfølgelig også lave et opslag med tid og sted for åbent legerum for børn.

7) Efterlysning af frivillige med håndværker erfaring til åbent værksted for børn og unge

Friskolen efterlyser borgere med håndværksmæssig baggrund. Gerne efterlønnere, som har mulighed for at være på skolen om eftermiddagen og formiddagen. Ønsket er at lave åbent værksted for skolens elever. Det åbne værksted om eftermiddagen skal være et fritidstilbud, og om formiddagen indgå som en del af undervisningen. For at inspirere og stimulere elever, som er glade for praktiske fag. Alle der har lyst og evner til at bidrage opfordres til at kontakte Friskolen i Gjerrild. Det er dog et krav at man har erfaring med at omgås de maskiner, der findes i skolens træværksted.

Nye initiativer

8) Afholdelse af Gjerrild Folkemøde

Som noget nyt introduceres Gjerrild Folkemøde. Gjerrild Folkemøde er et årligt forum, hvor foreningerne og interessegrupperne kan præsentere sig selv og efterlyse hjælp. Borgere kan præsentere deres ideer og *speeddate* med personer og foreninger, som det vil give mening at arbejde sammen med. Det er også et forum, hvor uddannelsesinstitutionerne vil præsentere deres emner for undervisningen i det kommende år, og efterlyse lokal viden og kompetencer. Samtidig er det også en fejring af fællesskabet og frivilligheden i Gjerrild.

Gjerrild Folkemøde afholdes to gange i 2024. Første gang er 24. februar kl. 16-19. Det første møde handler om at præsentere Gjerrild Folkemøde som et forum for borgere, foreninger, interessefællesskaber og institutioner. Næste gang er i november 2024 (dato ikke fastlagt). Der er færrest arrangementer i november og dermed er det et oplagt tidspunkt. Det er Venneforeningen til Friskolen i Gjerrild der arrangerer Gjerrild Årsmøde. Venneforeningen vil indkalde punkter til dagsorden i god tid. Læs også om Folkemødet i afsnittet om Den nye organisering på side 39.

9) Etablering af årshjul

En væsentlig del af at forbedre koordineringen internt mellem foreningene, handler om have en bedre formidling og oversigt over aktiviteter. Derfor bliver der lavet et årshjul, som er en kalender, hvor alle genkommende og enkeltstående aktiviteter skrives ind. Det er frivillig koordinator som har ansvar for at indsamle og vedligeholde oplysninger til årshjulet. Indsamlingen af oplysninger foregår som beskrevet på side 42.

10) Oprettelse af infoskærm hos købmanden

Let Køb har tilbudt at sætte en infoskærm op i butikken, der fortæller om kommende begivenheder i Gjerrild. Infoskærmen vil bringe en oversigt over aktiviteter i den nærmeste fremtid. Listen vil basere sig på de aktiviteter, der er indrapporteret til frivillig koordinator.

11) Etablering af opslagstavle på bytorvet

I samarbejde med borgerforeningen etableres en opslagstavle på bytorvet. Formålet er at alle som ikke bruger Facebookgruppen "Aktive borgere i Gjerrild og Omegn" har mulighed for at lave opslag med for eksempel efterlysninger og køb/salg. Opslagstavlen vil blive placeret ved byskiltet ved torvet. Alle, der bruger opslagstavlen, opfordres til at tage deres opslag ned, når ønsket eller fremlysningen er imødekommet.

12) Læringshaver på Savværksgrunden

Dette initiativ hører under projektet Fremtidens fællesskab og er initieret af bestyrelsen på Friskolen i Gjerrild. Med dette projekt ønsker friskolen at etablere læringshaver på Savværksgrunden i Gjerrild. Formålet er at en del af undervisningen på friskolen og i børnehaven skal foregå i læringshaverne. Samtidig skal læringshaverne også være socialt samlingssted for byens borgere, og et sted hvor turister kan få en særlig oplevelse og formidlet viden om Gjerrild og opland, samtidig med at de også får fortalt om science, botanik og nytteplanter.

Læringshaverne skal fortælle om Gjerrilds veldokumenterede botaniske historie fra år 1200 og frem. Haven skal indeholde historiske pryddplanter og en medicinsk urtehave. Der skal også være en afdeling til at gro spiselige grøntsager og frugt, for at eleverne kan arbejde med processen fra jord til bord, og tilbage igen til jord. Ikke mindst skal der også være udfyldte eller ubeskrevne projektrum til undervisningsforløb, som arbejder med botanik og lokalhistorie på tværs af de nævnte emner i en undersøgende kontekst. Desuden skal der laves forsøgsstationer i de gamle røde lader, der oprindeligt har været brugt til savværk. Forsøgsstationerne skal også kunne bruges som folkekøkkener, når der ikke foregår undervisning.

I samarbejde med skoletjenesten skal læringshaverne bruges som et tilbud til øvrige skoler og børnehaver i Norddjurs kommune.

Gjerrild-modellen: Fremtidens fællesskab ligger på Djurs

Udgivet på *POV.International*, 29. august 2023. Af Henrik Majlund Toft.

LOKALLIV & LÆRING // KLUMME – Fællesskaber er vigtige, for de skaber trivsel. Men fællesskaber er også nødvendige, fordi de rummer løsningen på mange af fremtidens problemer, skriver Henrik Majlund Toft i klummen her.

Jeg bor i en landsby på Norddjurs, som hedder Gjerrild. Gjerrild ligger idyllisk mellem skov og strand. I byen findes Danmarks ældste bøgetræ, et vandrerhjem, en kro, en købmand, en idrætsforening og både en børnehave og en friskole. Det er ret imponerende i en by, hvor der kun bor 500 mennesker.

Og så har jeg ikke engang nævnt alt det andet, der også er. Men der findes noget andet, som er større. I Gjerrild er der nemlig et stærkt fællesskab. Faktisk findes der omkring 40 foreninger i byen. Foreninger, som bygger på engagement og frivillighed.

Omdrejningspunktet i Gjerrild er friskolen. Det er et sted, man mødes, og et sted, hvor alle foreningerne har adgang til skolens faciliteter. Gjerrild-modellen handler netop om at styrke skolens rolle i fællesskabet. Formålet er at nedbryde grænsen mellem skole og samfund.

Frivillighed og fællesskab er en betingelse for, at Gjerrild kan have så mange tilbud. Ellers ville idrætsforeningen ikke kunne udbyde alle sine mange aktiviteter, eller byen være så flot at køre igennem, fordi borgerne jævnligt indkaldes til vedligehold af byens offentlige arealer og den nærliggende strand. Det er den slags frivillighed, som står i stedet for en stor bevilling.

Borgerne tilbyder deres tid og ressourcer, noget der ellers ville være en udgift for kommunen. Hertil så godt, for nu ligner det en lokal model for cirkulær økonomi, et begreb, som ofte nævnes i den offentlige debat, når snakken falder på forskellige økonomiske modeller, der skal løse fremtidens problemer.

Alternativer til den cirkulære økonomi

Ingen kan nemlig længere være i tvivl om, at vi skal finde alternativer til vækstfilosofi og lineær økonomi, som det hedder om vores nuværende økonomiske model, der forbruger mere, end den genanvender.

Gjerrild-modellen går et stort skridt videre end cirkulær økonomi. Cirkulær økonomi er baseret på forbrug og produktion. Med Gjerrild-modellen tilføjer vi socialisering og dannelse. Fordi vi tror på, at vores model kan imødekomme den stigende mistrivsel blandt både unge og ældre.

Den kan også motivere til at engagere sig i samfundet i stedet for at resignere, fordi mange af de problemer, vi står over for i verden, er så komplekse, at det er nemmere at opgive. Hvilket jo ikke er meningen med demokratiet, der kun fungerer, hvis borgerne engagerer sig. For at forstå, hvordan det hele hænger sammen, må vi starte et andet sted.

Gjerrild-modellen: Fremtidens fællesskab ligger på Djurs

Inden for pædagogikken findes på engelsk et begreb som hedder Scientific Literacy. På dansk bliver det oversat til naturvidenskabelig dannelse. Dannelse har ikke tidligere været knyttet til naturvidenskaberne. Men tingene har ændret sig med klimakrisen. For at forstå bare lidt af, hvordan klimakrisen udspiller sig, har naturvidenskaberne været nødt til at se verden i en ny og mere udogmatisk optik.

Udviklingen inden for naturvidenskaben betyder, at det faktisk er den, der ændrer vores selvforståelse mest i disse år. Fordi naturvidenskaben, og dermed også den måde, vi forstår verden på, opdager, at naturen er mere kompleks, end vi på noget tidspunkt har opfattet den som.

Planter har en slags bevidsthed og kan reagere på deres omverden. Svampe i skoven fungerer som en slags velfærdsstat, når de er i stand til at distribuere næring til de enkelte planter med størst behov, fordi planter og svampe indgår i en symbiose i deres biotop.

Klogere på naturen – og os selv

Med andre ord rummer naturen en form for ånd. Noget, som vi i vores antropomorfe selvhedligheds-forblændelse næppe tidligere ville have accepteret, og som er med til at understrege udviklingen i vores egen status i forhold til naturen: Vi bliver mindre, og naturen større.

Det, vi kan bruge de ny indsigter til, er selvfølgelig at blive klogere, fordi vi dermed også har fået en forståelse, som er mere i overensstemmelse med de faktiske forhold i verden. Som en konsekvens er det også nu blevet endnu sværere at argumentere for, at vi ikke skal passe bedre på naturen.

Naturvidenskabelig dannelse handler om, at det er vigtigt at have indsigt i naturvidenskabens grundlæggende metoder, teorier og resultater. Fordi klima og biodiversitetskrisen er så omfattende og kompleks, at ingen, hverken nogen stat eller institution, ejer ressourcer til at løse den i sin helhed.

Vi skal altså prioritere, hvordan vi kan bruge vores ressourcer bedst. Det vil være en demokratisk pligt at deltage i beslutningerne. På den måde minder naturvidenskabelig dannelse om det klassiske dannelsesbegreb, der også er fokuseret på at gøre os til mere kompetente borgere i demokratiet.

Revolutionen inden for videnskaberne handler også om, at den begynder at fokusere på sammenhænge og mindre på forskelle. Samtidig bliver det også tydeligt, at den traditionelle opfattelse af objektivitet også er en kulturel konstruktion.

Eller, som den danske fysiker Niels Bohr er citeret for at have sagt: Øjet, der betragter, kan ikke undgå at påvirke det, øjet betragter. At holde en ting i strakt arm og tro, at vi kan beskrive den objektivt og komplet, er altså en illusion.

Gjerrild-modellen: Fremtidens fællesskab ligger på Djurs

Vi må altså forstå, at sandheden om tingene nu også handler om aftryk og indtryk. Om hvordan tingen, vi betragter, påvirker verden, og hvordan verden påvirker den. Det er altså en mere holistisk verdensforståelse, der inddrager tingens placering i verden, det lokale og den historie, den erindring, som er indpodet i tingen. Hermed er vi tilbage ved den vigtige betydning af det lokale og dets historie.

Gjerrilds holistiske arbejde

Gjerrild har en unik historie, der er godt beskrevet, hvilket gør den nemt tilgængelig at arbejde med. Meget af undervisningen på friskolen foregår i forvejen i det fri uanset årstid og tager udgangspunkt i det lokale som afsæt for at skabe viden og læring. Med Gjerrild-modellen ønsker vi at gå dybere ved at arbejde mere holistisk med det lokale. Vi ønsker at bruge borgernes viden, historie og erfaring som en bærende del af undervisningen.

Således bliver det de lokale borgere, som indgår i undervisningen med den viden, historie og erfaring, de har, og som bliver afsæt og mål for elevernes læring. Både i forhold til lærings- og kompetencemål. Så nu kan det være vores skovfoged, der underviser i skovens træer, jægerne, der fortæller om, hvilke dyr der lever i skoven, og viser dyrevekslerne, og Inga med de grønne fingre og den smukke have, som fortæller om de særlige gjerrildske pæoner, hun har dyrket en livsalder i sin have.

Selvfølgelig understøttet af naturvidenskabelige faglærere og begrundet i de faglige læringsmål. Samtidig kobler de andre fakulteter sig på, for skovens historie er også kultur og samfundshistorie, og pæoner er et smukt symbol på udviklingen i vores natursyn fra romantismen til i dag.

Det er derfor, fremtidens fællesskab handler om at nedbryde grænsen mellem skole og samfund. Ved at lade den lokale viden og de lokale kompetencer flyde ind i skolen, og skolen ud i det lokale. Ikke bare som læring og viden, men selvfølgelig også noget at være sammen om.

Et fællesskab, der styrker den naturvidenskabelige og klassiske dannelse. Men som også har mange andre positive sideeffekter. Undervisningen bliver mere nærværende for eleverne, og samtidig kan de lokale, som bidrager til undervisningen, heller ikke undgå selv at lære noget, når de skal fortælle og forklare.

Fremtidens fællesskab er en proces

Det er udveksling af viden mellem generationer, som skaber sammenhold. Og så er der den inderlige tilfredsstillelse ved at give og være noget for andre, som er med til at styrke trivslen.

Fremtidens fællesskab er ikke noget, vi etablerer med et trylleslag. Det er en proces. Først skal vi have overblik over, hvilken viden og hvilke kompetencer vi har til rådighed, og hvor meget fællesskabet ønsker. For fællesskabet er også en begrænset ressource, som går i stykker, hvis det bliver overforbrugt.

Gjerrild-modellen: Fremtidens fællesskab ligger på Djurs

Dernæst skal fællesskabet organiseres, der skal laves nye undervisningsmaterialer, og på sigt udvikles en arkitektur, som understøtter den ny læring. Det er nemlig vores drøm, at fremtidens fællesskab også fører til bygninger, der kan facilitere fremtidens skole.

Vi har en god fornemmelse, og vi tror på at Gjerrild-modellen også kan være med til at skabe håb for vores unge og ældre medborgere. Nu er der nemlig et sted at engagere sig og et rum at handle i. For vi kan faktisk gøre noget hver især, og fremtiden begynder med at engagere sig i fællesskabet.

Hvad er frivillighed?

Frivillighed er bærende for foreningslivet i Gjerrild. Frivillighed er også betingelsen for at inddrage det lokale i undervisningen. Derfor er det værd at undersøge hvad frivillighed er, og hvilket potentiale frivilligheden rummer. Også i forhold til hvordan frivillige selv forstår deres bidrag. De fleste nyere undersøgelser viser nemlig, at frivillige ikke opfatter sig som frivillige. I stedet tænker de på sig selv som bestyrelsesmedlem af skolen, børnenes svømmelærer eller noget tredje. Det kan der være mange forklaringer på. Ofte handler det om at man træder til, fordi der mangler hjælp til en funktion. Andre gange mødes man i et interessefællesskab. Eller man besidder nogle særlige kompetencer, som man bidrager med, velvidende at opgaven eller problemet ellers ikke ville være blevet løst. Det er måske forklaringen på at mange ikke opfatter det, de bidrager med som frivillighed, fordi de udfører en funktion. Men det er det faktisk frivilligt arbejde, og det er et vigtigt bidrag til samfundet.

Frivillighed har en lang tradition. Det er udsprunget af filantropi, som opstod i den europæiske samfundsdebat sidst i 1700-tallet, som handlede om privat samfundsforbedrende velgørelse. Bevægelsen gav sig udtryk i oprettelsen af foreninger og fonde, som støtter velgørende formål. Den lange tradition forklarer hvorfor det er så integreret i vores samfundsmodel. Overordnet er det som karakteriserer frivillighed:

- det er ikke lønnet, men der er en mulighed for kompensation
- det er frivilligt, det vil sige udføres uden tvang af nogen art: økonomisk, retsligt e.a.
- er til gavn for andre end en selv og ens familie
- er formelt organiseret
- er baseret på aktive bidrag, og handler ikke kun om at være medlem af en forening

Det er særlig i landdistrikterne frivillige er mest aktive. Mest inden for idræts- og fritids- og hobbyområdet. Desuden viser undersøgelser at:

- 39 procent af danskerne over 39 år har i løbet af 2020 udført frivilligt arbejde. Hvis man ser bort fra tidsafgrænset arbejde og virtuelt arbejde, som har været kraftigt påvirket af corona, er tallet 36 procent, hvilket er stort set uændret i forhold til undersøgelser i 2012 og 2004.
- Der er lidt flere mænd end kvinder, der arbejder frivilligt. Aldersgruppen med flest frivillige er de 36- til 45-årige, men over tid er de ældre dele af befolkningen blevet mere aktive i frivilligt arbejde.
- Danskerne bruger stadig færre timer på frivilligt arbejde. I 2004 havde de frivillige i gennemsnit anvendt 17 timer inden for den seneste måned på frivilligt arbejde; i 2012 var tidsforbruget 16 timer i gennemsnit, og i 2020 15,5 timer i gennemsnit.

Der bliver altså lagt en enorm mængde timer i frivilligt arbejde. Samfundet ville se helt anderledes ud, hvis ikke frivilligt bidrag fandtes. Der ville være langt færre tilbud såsom fritidsaktiviteter og mange sociale funktioner ville heller ikke eksistere. Institutioner med frivillige i bestyrelserne ville ikke kunne fungere, eller have samme grad af direkte borgerdemokrati indbygget, hvis det ikke var for frivilligt arbejde.

Verdenserklæringen om frivilligt arbejde

2001 var året FN havde udråbt til det internationale år for frivillige. Der blev derfor udarbejdet en verdenserklæring. Hvis man undervurderer betydning af frivillighed, både for dem der bidrager og dem der modtager, så kan man blive klog af at læse erklæringen. Frivillighed får det bedste frem i mennesker. Idealismen og filantropien er faktisk også det som folk bruger som begrundelse i forundersøgelserne for at bidrage med frivillighed i Gjerrild. Nok med lidt andre ord, men betydningen er den samme. Her følger erklæringen i oversættelse:

Verdenserklæringen om frivilligt arbejde, som er blevet revideret og genudgivet i 2001 på World Volunteer Conference i Amsterdam for at indlede FN's internationale år for frivillige i 2001.

Verdenserklæringen om frivilligt arbejde

Frivilligt arbejde er en grundlæggende byggesten i civilsamfundet. Det bringer det ædleste i menneskeheden frem: stræben efter fred, frihed, muligheder, sikkerhed og retfærdighed for alle mennesker.

I denne æra med globalisering og konstante forandringer bliver verden mindre, mere gensidig afhængig og mere kompleks. Frivilligt arbejde, uanset om det udføres individuelt eller i grupper, er en måde, hvorpå:

- menneskelige værdier som fællesskab, omsorg og at tjene kan opretholdes og styrkes
- borgere kan gøre deres rettigheder og ansvar som medlemmer af fællesskaber gældende, mens de lærer og udvikler sig gennem hele deres liv, og realiserer deres fulde menneskelige potentiale, og,
- relationer kan skabes på tværs af forskelligheder, som ellers adskiller os fra hinanden, så vi kan leve sammen i sunde, bæredygtige fællesskaber, arbejde sammen om at levere innovative løsninger på vores fælles udfordringer og for at forme vores kollektive skæbner

Frivilligt arbejde er ved begyndelsen af det nye årtusinde en vigtig del af alle samfund. Det gør FN's erklæring om at "Vi, folket" har magten til at ændre verden, til en konkret, effektiv handling.

Denne erklæring støtter enhver kvinde, mand og barns ret til frit at vælge sag, og til at arbejde frivilligt uanset deres kulturelle og etniske oprindelse, religion, alder, køn og fysiske, sociale eller økonomiske tilstand. Alle mennesker i verden bør have ret til frit at tilbyde deres tid, talent og energi til andre og til deres lokalsamfund gennem individuel og kollektiv handling uden forventning om økonomisk belønning.

Vi stræber efter en udvikling af frivilligt arbejde, der:

- skaber inddragelse af hele samfundet til at identificere og løse dets problemer
- opmuntrer til og gør unge i stand til at tage lederskab ved at udføre frivilligt arbejde som en kontinuerlig del af deres liv

Verdenserklæringen om frivilligt arbejde

- giver en stemme til dem, der ikke kan tale for sig selv
- gør det muligt for andre at deltage som frivillige
- supplerer, men erstatter ikke ansvarsfuld handling fra andre sektorer og lønnede arbejdes indsats
- sætter folk i stand til at erhverve ny viden og færdigheder, og indfri deres personlige potentiale, få selv tillid, og være kreative
- fremmer solidaritet i familien, samfundet, nationalt og globalt

Vi mener, at frivillige og de organisationer og lokalsamfund, de tjener, har et fælles ansvar for at:

- skabe miljøer, hvor frivillige har et meningsfuldt arbejde, der hjælper til at opnå de aftalte resultater
- definere kriterierne for frivillig arbejde, herunder de betingelser, hvorunder organisationen og den frivillige kan lade samarbejdet ophøre, og udvikle politikker til at vejlede frivillig aktivitet
- tilbyde passende beskyttelse mod risici for frivillige og dem, de tjener
- tilbyde frivillige relevant uddannelse, regelmæssig evaluering og anerkendelse;
- sikre adgang for alle ved at fjerne fysiske, økonomiske, sociale og kulturelle barrierer for deres deltagelse

Under hensyntagen til grundlæggende menneskerettigheder som beskrevet i De Forenede Nationers erklæring om menneskerettigheder, principperne for frivilligt arbejde og frivillige, og de organisationer, de er involveret i, opfordrer vi:

Alle frivillige til at proklamere deres tro på frivillig virkemåde som en kreativ og formidlende kraft, der:

- bygger sunde, bæredygtige fællesskaber, som respekterer alle menneskers værdighed
- giver folk mulighed for at gøre deres rettigheder som mennesker gældende og dermed forbedre deres liv
- hjælper med at løse sociale, kulturelle, økonomiske og miljømæssige problemer, og,
- bygger et mere humant og retfærdigt samfund gennem verdensomspændende samarbejde

Lederne af:

- alle sektorer til at slutte sig sammen for at skabe stærke, synlige og effektive lokale og nationale "frivilligcentre" som de primære ledelsesorganisationer for frivilligt arbejde
- statsadministrationer til at sikre alle menneskers rettigheder til at arbejde frivilligt, at fjerne eventuelle juridiske barrierer for deltagelse, at engagere frivillige i deres arbejde og at stille ressourcer til rådighed for NGO'er for at fremme og støtte effektiv mobilisering og ledelse af frivillige

Verdenserklæringen om frivilligt arbejde

- virksomheder til at tilskynde og lette inddragelsen af sine arbejdere i samfundet som frivillige og at afsætte menneskelige og økonomiske ressourcer til at udvikle den nødvendige infrastruktur til at støtte frivilligt arbejde
- medier til at fortælle historier om frivillige og at formidle information, der opmuntrer og hjælper folk til at arbejde frivilligt
- uddannelse for at opmuntre og hjælpe folk i alle aldre til at arbejde frivilligt, hvilket skaber muligheder for dem til at reflektere over og lære af deres tjeneste
- religion for at bekræfte frivilligt arbejde som et passende svar på det åndelige kald til alle mennesker om at tjene
- NGO'er til at skabe organisatoriske miljøer, der er venlige over for frivillige og til at forpligte de menneskelige og økonomiske ressourcer, der kræves for effektivt at engagere frivillige.

FN til:

- erklære, at dette er ”årti for frivillige og civilsamfund” i erkendelse af behovet for at styrke institutionerne i frie samfund, og,
- anerkende det ”røde V” som det universelle symbol for frivilligt arbejde

IAVE [International Association for Volunteer Engagement, HMT] opfordrer frivillige og ledere fra alle sektorer i hele verden til at forene sig som partnere for at fremme og støtte effektivt frivilligt arbejde, gøre det muligt for alle at bidrage, som et symbol på solidaritet blandt alle folk og nationer. IAVE inviterer det globale, frivillige samfund til at studere, diskutere, støtte og bringe denne universelle erklæring om frivilligt arbejde i stand.

Vedtaget af den internationale bestyrelse for IAVE – The International Association for Volunteer Effort på sin 16. World Volunteer Conference, Amsterdam, Holland, januar 2001, det internationale år for frivillige.

- Oversat af Henrik Majlund Toft.

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

a) BARK - interview undersøgelse

Projekt Fremtidens fællesskab – Gjerrild-modellen, handler om at få kortlagt fællesskabets ønsker og behov, og samle fællesskabet om Friskolen i Gjerrild. Som en del af forundersøgelsen til seminaret d. 1. september blev der lavet 2 forundersøgelser. Den ene blandt de større institutioner i Gjerrild og den anden blandt borgerne.

Resultatet af BARKs forundersøgelse af ønsker og behov hos de større institutioner i Gjerrild blev samlet i en såkaldt SWOT-analyse. En SWOT-analyse viser styrker, svagheder, muligheder og udfordringer i projektet. Det er en almindelig model at bruge, når man skal udvikle nye strategier, projekter og processer.

Institutionerne var udpeget af udviklingsgruppen. De institutioner som blev interviewet var: Friskolen i Gjerrild, Børnehaven Savværket, Efterskolen Helle, Nørre Djurs Egnsarkiv, repræsentanter for de lokale skove og jorde, Danhostel Gjerrild, Let Køb, og GBIF (Gjerrild Bønnerup Idrætsforening).

I projektet er alle i princippet samarbejdspartnere, fordi alle både bidrager og modtager noget. Derfor optræder Friskolen i Gjerrild også blandt samarbejdspartnerne. Meningen er jo at der netop sker en udveksling af ressourcer, viden og kompetencer.

De udvalgte lokale institutioner blev interviewet i forhold til spørgsmål om projektets indhold og hvilke fremtidige muligheder, de ser i projektet. Interviews var planlagt til at vare cirka 30 min. Spørgsmålene lagde ikke op til entydige svar. For processen handlede også om at afdække ønsker og behov, som måske først viste sig, når de interviewede fik talt sig ind på deres svar.

Spørgeskemaet og resultaterne fra BARKs forundersøgelse og borgerundersøgelsen gengives i det følgende.

Introduktion:

1. Kan du kort præsentere dig selv og din relation til friskolen?
2. Hvordan indgår du i fællesskabet omkring friskolen til hverdag?
3. Hvad er din relation til projektet omkring udviklingen af friskolen?

Projektets indhold:

4. Ønsket er at udarbejde en anden form for lokaler, som er mere fleksible i forhold til både undervisningsbrug og brug for de lokale foreninger. Hvad tænker du om dette?
5. Har du oplevet eller hørt om særlige behov eller udfordringer, som kan imødekommes af en mulig ændring af de fysiske forhold på skolen?
6. Hvad tænker du om ambitionerne om at binde skolens aktiviteter mere sammen med byen og de lokale netværk og kompetencer, der er i byen (fx ved udviklingen af en have, som skal holdes i samarbejde mellem byens borgere og eleverne samt søgning af viden i lokale arkiver)? (potentialer, udfordringer?)

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

7. Ser du andre muligheder i udviklingen af uderummene, som kan bidrage til øget fællesskab og aktivitet?
8. Har du andre ideer til, hvordan man kan binde skolen og den lokale viden og foreningsaktivitet bedre sammen i hverdagen?
9. Er det dit indtryk, at der er opstået nye behov inden for de seneste år/efter Covid-19 pandemien, som skolen med fordel kunne forsøge at dække? (Tilflyttere, nye foreninger, andet?)

Det fremtidige fællesskab

10. Hvordan vil du beskrive det frivillige fællesskab og foreningslivet i lokalmiljøet rundt om skolen? Er der særlige tendenser eller behov, som du ser opstå i disse år?
11. Ambitionen med projektet er i højere grad at udvikle et gensidigt forpligtende fællesskab omkring udviklingen af skolen og det fremtidige område. Hvordan tænker du, at en sådan gensidig forpligtelse kan se ud?
 - a. Hvad kan de lokale foreninger få ud af denne relation til skolen, og hvad skal de give?
 - b. Hvad kan skolen få ud af det, og hvad skal den levere til gengæld?
12. Hvordan er det dit indtryk, at organiseringen af fællesskabet og brugen af friskolen fungerer i dag (relationen mellem lokale foreninger og skolen). Hvad fungerer/fungerer ikke?
13. Ser du nogle muligheder i en anden form for organisering/relation mellem foreningsliv og skole?

Model a: Tænkes centraliseret med en bestyrelse, der er styrende og med repræsentanter fra foreninger, og faste årlige møder

Model b: Tænkes mere løs med en koordinerende kernegruppe, og en række temagrupper, der selvstyrende arbejder med emner og aktiviteter og en fælles årlig fejring

Model c: Fællesskabet udgøres af grupper, der arbejder selvstændigt og mødes til en årlig fælles fejring

14. Hvordan tænker du, at man sikrer, at dette fællesskab fortsætter og udvikler sig, også efter at projektet er ”færdigt”? Er der nogle særlige forhindringer eller barrierer for, at dette kan ske?

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

Afsluttende

15. Er der nogle særlige personer, som du ville pege på kunne være vigtige for udviklingen af projektet, og som det kunne give mening, at vi snakkede med?
16. Er der andet, du gerne vil tilføje, inden vi runder af?

Svarene blev efterfølgende inddelt i 4 overordnede kategorier, som er: 1) Den frivillige aktivitet i byen 2) Friskolen set udefra 3) Udvikling af skolen og 4) Forslag til projekter med skolen. Resultatet blev præsenteret til seminaret. Konkrete forslag er sendt til rette vedkommende:

1) Kategori: Den frivillige aktivitet i Gjerrild

Styrker:

- Generelt et stort lokalt engagement i foreninger
- Der er en kernegruppe, som lægger et virkelig stort arbejde i foreningslivet
- Mange både foreninger og institutioner har fælles interesse i at tiltrække flere og særligt børnefamilier til området

Svagheder:

- Mange er engageret flere steder og oplever det som arbejdstungt og tidskrævende
- Flere beskriver at miste lysten til at være så aktiv, fordi det er hårdt arbejde i længden

Muligheder:

- Der opleves generelt et opsving i den frivillige aktivitet i byen, fordi der er kommet en del nye (ofte tidligere beboere) til byen
- Flere ser muligheder for optimering af det frivillige arbejde ved bedre organisering, så man også kan lette byrden hos særligt bestyrelserne og således frigive noget energi og tid.

Udfordringer:

- Den frivillige aktivitet har været meget personbåren, hvilket kan gøre det svært for nye at komme ind og tage initiativ
- Der har været tradition for ”ikke-foreninger”, og ikke alle ser mere organisering som en løsning, da det også kan standse initiativ
- Det er generelt svært at mobilisere nok frivillige til foreningsaktiviteter og arrangementer i løbet af året - det kan derfor være en udfordring, hvis der kommer mere, man skal bidrage til

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

2) Kategori: Friskolen set udefra

Styrker:

- Der er stor opbakning til skolen som projekt og stor anerkendelse af, hvor meget værdi den tilføjer til byen. Således også et stort ønske om, at den bliver ved med at eksistere
- Mange føler sig knyttet til skolen, da de selv har en relation til den
- Adgangen til skolens lokaler og aktiviteter uden for skoletiden er værdsat

Svagheder:

- Generel oplevelse af, at skolen har trukket sig mere tilbage inden for de seneste år. Der opleves ikke det samme initiativ, som da man startede den
- Udskiftning i skoleledere har man oplevet som en del af det
- Funktionen som ”kulturhus” har svært ved at løbe rundt, hvis ikke der medfølger mere hjælp til vedligehold af skolen

Muligheder:

- Bestyrelsens engagement og den nye skoleleder giver håb den positive udvikling, fordi skolen også nu viser initiativ og åbenhed
- Potentielle samarbejder med særligt driftige foreninger er oplagte
- Mange har ideer og vil meget gerne i dialog

Udfordringer:

- Faldende elevtal
- Større tendens til at elever ikke er lokale, hvilket opleves som en udfordring ift. at aktivere forældregruppen og lave samarbejder uden for skoletiden
- Flere ser det primært som skolens og forældregruppens ansvar at gå forrest og udføre det nødvendige arbejde samt tage initiativ til evt samarbejder. Flere understreger, hvor meget arbejde de selv har lagt i skolen, da egne børn gik der, og hvordan det opleves som ”andres tur”
- Selvom skolen er vigtig for byen, er det forskelligt i hvilket omfang folk ser den som en drivende kraft i det generelle fællesskab.

3) Kategori: Udvikling af skolen

Styrker:

- Der er stor lyst til at indgå i samarbejder både hos foreninger og børnehaven/efterskolen. Derudover er der fælles interesser i eksempelvis at lave temaforløb på tværs.
- Der er megen viden at trække på i lokale foreninger og uformelle netværk
- Der har allerede eksisteret mange samarbejder, som relativt nemt vil kunne startes op igen.
- Mange kender hinanden godt, så man ved, hvem man skal tage fat i, hvis man har en idé.

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

Svagheder:

- Nogle pointerer, at skolen bør fokusere indad på faciliteter og faglighed for at tiltrække flere elever, ikke udad i første omgang.
- Samarbejder har tidligere været et spørgsmål om personligt netværk, og de har derfor oplevedes som svære at fastholde over længere tid.

Muligheder:

- Særligt børnehaven/efterskolen ser muligheder for at samarbejde både i udvikling og vedligehold af faciliteter.
- Der er kommet flere nye til byen, hvilket ses som et aktiv, da de kan tilføje ny energi.
- Særligt idræts- og borgerforeningen ser mange muligheder i initiativer, som inddrager mere af byen.

Udfordringer:

- Det er i forvejen svært for foreningerne at mobilisere frivillige til arrangementer, og det kan blive en udfordring at få folk til at lægge de nødvendige kræfter i mere frivilligt arbejde.
- Der er generelle udfordringer med organiseringen af foreningsaktiviteter, hvilket kan gøre det svært at tilføje endnu flere aktiviteter.
- Mange ser vedligehold af skolen som skolens eget og forældregruppens ansvar.

4) Kategori: Forslag til projekter med skolen

Efterskolen og børnehaven:

- Overdækket udekøkken, hvor man for eksempel kan arbejde med fanget vildt
- Opdagelsestavler og fysiske udfordringer
- Redskaber til at undersøge naturen med
- Fælles temaprojekter som fx hulebygning
- Udveksling af personale, ressourcer og fælles kursusaktivitet mm.

Foreningssamarbejder med mere:

- Engagere de ældre borgere fx til hjælp med udvikling og vedligehold af køkkenhave eller andre udearealer
- Undervisningsforløb med fokus på håndarbejde, lokalhistorie eller natur med input fra foreningerne/skovfoged
- Klubtilbud (enten frivilligt eller med en smule midler til en supervisor) til de større børn i samarbejde med idrætsforeningen
- Udefitness og anden aktivering af udearealer til fysisk aktivitet
- Idrætsforløb med større og mindre børn
- Åbne grunden op mellem idrætsforeningen og skolen, så der bliver skabt bedre kontakt
- Større arrangementer på tværs af foreninger og institutioner mhp. at tiltrække besøgende til byen. Fx sommerfesten eller et stort marked.

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab

Svarene er mere eller mindre selvforklarende. Det er værd at gentage at der er stor opbakning til skolen, hvilket også blev bekræftet af deltagerne til seminaret på friskolen. Nogle respondenter peger også på udfordringer, som det er vigtigt at bruge tid på at finde en løsning på, og som projektet og arbejdsgrupperne arbejder videre med.

Alle institutioner ser også meget positivt på mulighederne for samarbejder i fremtiden, både hvad angår indhold af undervisningen, og muligheden for at deles om ressourcer. Det er især godt, for det betyder også at der er god opbakning til dette projekt, som handler om at facilitere samarbejder, og distribuere viden og kompetencer. Anbefalingerne er selvfølgelig taget med i den videre udvikling af Fremtidens fællesskab.

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab.

b) Spørgeskemaundersøgelsen blandt borgerne

Op til seminaret blev borgerne i Gjerrild inviteret til at svare på et elektronisk spørgeskema. Formålet var, ligesom i BARKs undersøgelse, at kortlægge ønsker og muligheder for fællesskabet i fremtiden, men altså fra et borgerperspektiv. Desuden fokuserede spørgeskemaet på hvordan borgerne oplevede at bidrage til fællesskab sådan som det fungerer nu, og hvad de kunne tænke sig i fremtiden. I alt 41 personer responderede på spørgeskemaet.

For kort at gennemgå afkrydsningsvarfelterne i borgerundersøgelsen, så er der et tydeligt ønske om at fællesskabet skal være løst organiseret. Det vil sige at der er mindre opbakning til central styring fremfor decentral styring. Til seminaret blev det begrundet med at man ønsker at foreningslivet skal fungere som hidtil, men at koordineringen internt mellem foreningerne skal forbedres.

Hvad angår kommunikation, svarer lidt over halvdelen at de ønsker at bruge Facebook til kommunikation, mens den anden del kan se en fordel i at have en hjemmeside. Men, som en del borgere påpegede til seminaret, er der nogle som ikke har en Facebook-konto. Desuden får borgerne også meget information fra den forening eller institution eller forening, de er tilknyttet, hvilket kan være en udfordring, fordi informationen ikke når ud til alle borgere i Gjerrild. Tilsvarende synes lidt over halvdelen at koordineringen foregår tilfredsstillende nu. Samtidig efterlyses der bedre planlægning af aktiviteter.

Derudover var der også spørgsmål man kunne svare på i fritekstfelter. Svarene er kategoriseret i forhold til emner, for at skabe bedst overblik. Et svar kan sagtens nævne flere emner, derfor vil man også se at det samlede antal i hver kategori ikke stemmer overens med antallet af respondenter.

Spørgsmål: Beskriv med få ord hvordan du bruger skolen og fællesskabet i Gjerrild?

- Har børn på skolen (19)
- Har børnebørn på skolen (1)
- Deltager i foreningernes arrangementer på skolen (24)
- Deltager i øvrige sociale arrangementer (12)
- Ikke så meget (2)

Spørgsmål: Beskriv med få ord hvad du får ud af fællesskabet?

- Det er et socialt netværk (25)
- Glæde ved at bidrage (14)
- Tryghed (9)
- Følelsen af at være lokalt engageret (9)
- Det skaber et tilhørsforhold (11)
- Oplevelser (8)
- Adgang til skolens faciliteter (3)

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab.

Spørgsmål: Hvad kan du godt tænke dig at bidrage til fællesskabet med i fremtiden?

- Viden og kompetencer (11)
- Science (3)
- Aktiviteter (10)
- At være engageret (15)
- Lave arrangementer og sociale sammenkomster (2)
- Frivillighed (13)
- Ideer (7)
- Koordinering og organisering (7)
- Fundraising (1)
- Drift (7)

Hvad kan du godt tænke dig at fællesskabet giver tilbage til dig - både af muligheder for aktiviteter, større, men også f.eks. flere sociale arrangementer og anerkendelse?

- Viden og oplysning (3)
- Kompetencer (1)
- Et etableret og transparent fællesskab som gør det nemmere at starte ting (3)
- Social sammenhæng (15)
- Indflydelse (2)
- Mulighed for at realisere ideer (1)
- Fællesskaber for familier (10)
- Anerkendelse (3)
- Inklusion (10)
- Koordinering (1)
- Skal bidrage til at forbedre de fælles faciliteter (3)
- Et styrket fællesskab skal også gøre forventninger til at bidrage tydelige (3)

Overordnet har foreningerne i Gjerrild stadig en stærk tilknytning til Friskolen. Desuden skaber de sociale arrangementer der afholdes på friskolen også en tydelig tilknytning. Forældregruppen, dvs. borgere som har tilknytning via deres børn, er naturligvis også stor.

Hvis man kigger på hvad borgerne selv fremhæver som det positive ved at bidrage til fællesskabet, er det særlig det sociale fællesskab og glæden ved at bidrage, der betyder noget. En stor del, faktisk over tre fjerdedele, synes det er tilstrækkeligt i sig selv at se fællesskabet i Gjerrild vokse som belønning for at yde en indsats. Lidt over halvdelen vil se det som noget positivt at få en årlig status over, hvad der faktisk er blevet skabt af den frivillige indsats i det forgangne år.

Generelt oplever folk også et generationsskifte. Nye familier flytter til byen, og med dem kommer også nye behov og ideer, som kan være med til at skabe udvikling i fællesskabet. Det betyder også at foreninger og aktiviteter skal tilpasse sig, hvilket altid skaber lidt uro. Det er også værd at bemærke er, at næsten halvdelen af respondenterne oplever at det kan være svært at være en del af det frivillige fællesskab.

Forundersøgelserne til Fremtidens fællesskab.

Samtidig svarer næsten halvdelen at de ønsker en bedre organisering. En bedre og tydeligere organisering vil formentlig også skabe en oplevelse af at det er nemmere at blive en del af det frivillige fællesskab.

Der er ingen tvivl om at det er skolen og foreningerne i byen, som skaber den største tilknytning til friskolen. Hvilket naturligvis er et godt udgangspunkt for at arbejde videre og styrke friskolens rolle som kulturhus i Gjerrild. I afsnittene om 'Den nye organisering' og 'Nye Initiativer' er de initiativer projektet har skabt, beskrevet nærmere.

Seminaret: Fremtidens Fællesskab

Fredag d. 1. september kl. 16 -19 blev der afholdt borgerseminar på Friskolen i Gjerrild. Formålet var at indsamle borgernes ønsker og ideer til Fremtidens Fællesskab, og til hvordan friskolen igen kan blive forankret som kulturhus. Cirka 50 borgere deltog i seminaret. Blandt deltagerne var både unge forældre, som har børn på skolen, og lidt ældre borgere, hvoraf mange i sin tid var med til at starte friskolen, og som har været, og stadig er, meget aktive som frivillige og i foreningslivet.

Seminaret åbnede med at undertegnede, projektleder og udvikler Henrik Majlund Toft, fortalte om planen for projektet og den videre proces. Både med at få etableret læringshaver på Savværksgrunden, og senere at få ombygget friskolen til at understøtte tværfaglig undervisning med fokus på naturfagene. Konstitueret skoleleder Annie talte om hvordan friskolen kan fungere som kulturhus i Gjerrild, og hvilken slags lokal viden og kompetencer, friskolen og de øvrige institutioner i Gjerrild kan bruge i undervisningen. Marie-Louise og Marcus fra BARK præsenterede resultaterne fra interviewundersøgelsen blandt interessenterne, og havde udarbejdet diskussionspunkter.

Deltagerne blev derefter opdelt i 3 arbejdsgrupper, der cirkulerede mellem diskussionspunkterne. Ved hvert punkt stod en ordstyrer, der stillede uddybende spørgsmål til de mange gode forslag og ønsker der kom til udtryk. Alle ønsker og forslag blev skrevet ned, og bringes her i mere eller mindre uredigeret form.

Temaerne for de 3 arbejdsgrupper var:

- 1) Friskolen som kulturhus
- 2) Organisering af fællesskabet
- 3) Lokalviden i undervisningen

Hvert tema var inddelt i underkategorier, som skulle være med til at uddybe temaet yderligere. Diskussionerne udviklede sig imidlertid hurtigt og entusiastisk, og kom godt rundt om emnerne. Ønsker og forslag til hvert punkt er gengivet som de blev præsenteret til seminaret. Det hele indgår naturligvis i det videre arbejde med at udvikle fællesskabet og bringe lokale temaer ind i undervisningen

1) Friskolen som kulturhus

En kortlægning af behovet for kulturhusfunktioner i Gjerrild og hvordan Friskolen i Gjerrild kan udvikle sig til at blive et kulturhus.

1. Hvordan udnytter vi sammenhænge og ressourcer bedst muligt, både kompetencer og faciliteter?
2. Er det en mulighed at inddrage det gamle bibliotek som kulturhus (-helhedsplan)?
3. Skal vi lave en fælles nytårsaftensfest?
4. Hvordan fanger vi alle – det er for alle!
5. Formidlingen af tilbuddene, hvordan?
6. Bryde insiderviden!

Seminaret: Fremtidens Fællesskab

- Friskolen som kulturhus fortsat

7. Lav "brede" arrangementer, uformelle/nemme sammenkomster!
8. "Running dinner" - et initiativ, hvor man spiser hos hinanden, der skal startes igen!
9. Kan man intensivere foreningerne?
10. Skabe et mødested for alle generationer?
11. Hvordan åbner vi op?
12. Kan historien om "det gamle kulturcenter" bruges i dag?
13. Kunne man lave en 'digital mulepose'?
14. Rammer for brug af skolen meldes ud
15. Basale rammer for aktiviteterne?
16. Fælles multital projekt genoplives (musik + idræt)!
17. Hvordan rejser friskolen penge til projektet?
18. Hvad har vi brug for, som vi ikke kan få andre steder?
19. Hvad kan/skal vi bidrage med, som andre ikke har?
20. Praktiske værksteder + nogen der kan stå i værkstedet?
21. Brug for fleksibelt brug!
22. Tænke sammenhænge – helhedsplan for hele landsbyen!
23. Kulturhustanken bredt ud på flere matrikler?
24. Hvad skal prioriteres ift. Friskolen og andre bygninger?

2) Organisering af fællesskabet

En kortlægning af ønskerne til fremtidens fællesskab, og hvordan det ideelt organiseres.

De vigtigste fokuspunkter ved dette emne:

1. Undgå den gamle foreningsstruktur!
2. Find på en ny transparent struktur, hvor man har indflydelse hvis man møder op!
3. Fællesskabet kan forene kræfterne og skabe kommunikation og dialog!
4. At hjælpe med at undgå 'det gamle paradigme'!
5. Hvordan gør vi det mindre abstrakt?
6. At støtte fællesskaber i Gjerrild der fungerer uafhængigt af skolen!
7. At få bedre fat i nye tilflyttere!
8. Koordinere via interessefelter/områder!
9. Koordinering af projekter, så vi ikke laver det samme i foreningerne og interessegrupperne!
10. Oprette en rolle som frivillig koordinator og skaffe økonomi til aflønning
11. Et årligt Gjerrild Folkemøde!
12. Samle information men hvor?
13. Bevare anarki!

3) Lokalviden og kompetencer i undervisningen

Hvordan inddrager vi den lokale viden og kompetencer i undervisningen. Hvordan får vi overblik over hvilken viden og kompetencer der findes?

1. Natur, vedligehold, udbytte af frugt og grønt mm.
2. Kan vi udnytte al den frugt og grønt som findes lokalt og må plukkes
3. Hvordan kommer man i kontakt med mennesker med de efterspurgte kompetencer?
4. Hvordan laver vi vidensdeling
5. Hvordan kan vi inkludere borgere som ikke har børn på skolen
6. Fordelen er at erfaring gives videre til unge og samtidig er læring til os voksne
7. Mulighed for at etablere et frivillig korps af ældre borgere som har håndværksmæssig baggrund og som skal lave åbent værksted både i skoletiden og efter skoletid?
8. Mulighed for at borgere kan melde sig til at deltage i arbejds- og rengøringsdage (med efterfølgende kaffehygge!)
9. Ressourcebank, skabe et overblik over hvilke ressourcer og kompetencer Gjerrild rummer
10. Hvad kan lokalbefolkningen byde ind med?
11. Evt. i form af en platform?
12. Opslagstavle i Letkøb:
13. 'Friskolen' hvor både skole og borgere kan byde ind
14. Skolens årshjul i Bøgebladet
15. Info og efterspørgsler fra skolen skal komme ud i bedre tid – Skolen melder ud til byen (konkret indhold + tidspunkt)
16. Det er her jeg bedst kan bidrage med min professionelle viden

Både i forundersøgelserne og til seminaret blev der udtrykt et tydeligt ønske om at aktiviteter i Gjerrild bliver bedre koordineret, og at kommunikationen bliver tydeligere. Både i forhold til tidspunkt for afholdelsen, og i forhold til hvem der arrangerer. For at skabe overblik, og sikre den bedste udnyttelse af faciliteter og ressourcer. Så bidraget ikke opleves som en byrde eller stressbelastning. Eller for udenforstående som et lukket system, det er svært at få adgang til.

Organisering handler også om drift. Det er desværre veldokumenteret i rapporter og undersøgelser at gode og ambitiøse initiativer tit kollapse, når de skal fungere i hverdagen. Ofte fordi opgaverne er dårligt beskrevet, og proces-, rolle- og ansvarsfordelingen er uklar. Alt sammen noget som er vigtige pointer i Verdenserklæringen om frivilligt arbejde, når det handler om at skabe gode betingelser for frivillighed.

Om Gjerrild har et særlig anarkistisk islæt, er svært at vide. Der er dog ingen tvivl om, at resultatet af forundersøgelserne viser, at lang størstedelen foretrækker en løs struktur, der ikke er så forskellig fra den måde frivilligheden og foreningerne i forvejen fungerer. Det er en struktur, der balancerer mellem at være et decentraliseret og distribueret netværk. Som på mange måder minder om den måde Svalebøgen vokser. Hvilket vil sige lidt i alle retninger. Tilsvarende efterlyser mange også overblik. Både overblik over hvilke foreninger der findes, hvad de laver, og hvordan man kommer i kontakt med dem. Det kan være svært at vide hvor man skal henvende sig, for at deltage i foreningens aktiviteter. Særlig hvis man er ny og ikke kender nogen i byen, hvilket er den utilsigtede konsekvens af usynlighed og en mild grad af anarki.

Baseret på input fra seminaret og i samarbejde med udviklingsgruppen, præsenterer projektet en ny måde at organisere frivilligheden, foreningslivet og indsamlingen af lokal viden og kompetencer på. Den nye organisering vil ikke have den store påvirkning på hvordan man oplever at være med i en forening eller interessefællesskab. Den største forandring sker på de øvrige niveauer, som dels handler om at koordinere mellem foreningerne, og hvordan indsamling af viden skal foregå. Som noget nyt introduceres en frivillig koordinator. Frivillig koordinator skal koordinere aktiviteter mellem foreningerne, og samtidig være ansvarlig for indsamling af information til Gjerrild Årshjul. Gjerrild årshjul introduceres som del af arbejdet med at gøre aktiviteter og foreningsarbejde tydeligt og transparent.

Projektet arbejder med 4 niveauer i organiseringen.

- 1) Det borger-nære, som handler om hvordan frivillige og medlemmer er organiseret i de forskellige foreninger, og er sammen om at lave aktiviteter. Dette niveau omfatter foreningerne, deres medlemmer og øvrige frivillige. Projektet ændrer ikke noget på dette niveau.
- 2) Det forenings-nære, der handler om koordinering af foreningernes aktiviteter og planer foreningerne imellem. Dette niveau involverer primært forpersonerne i foreningerne og frivillig koordinator.

Den nye organisering

3) Det videns-nære fællesskab, som handler om at bruge den lokale viden der findes i lokalområdet i undervisningen på Friskolen, i børnehaven og på efterskolen. Dette niveau omhandler skolerne og børnehaven. Borgerne involveres i forhold til at bidrage med viden til disse institutioner, men ikke i selve koordineringen, der overordnet varetages af Friskolen i Gjerrild.

4) Det institutions-nære, som drejer sig om at koordineringen og udveksling af viden, ressourcer og personale mellem friskolen, efterskolen, børnehaven. Dette er en del af institutionernes almindelige drift, og er derfor også adskilt fra de øvrige niveauer.

Opgaven for frivillig koordinator bliver fremfor alt at sikre koordineringen mellem foreningerne (niveau 2). Frivillig koordinator er også ansvarlig for at samle informationer til Gjerrild Årshjul. Det er borgerforeningen man skal kan henvende sig til, hvis man ønsker at komme i kontakt med foreninger eller frivillige. Aftaler om brug af friskolens faciliteter indgås stadig med friskolen.

De forskellige niveauer i den ny organisering

1) Det borgernære og foreningens kontakt til frivillig koordinator

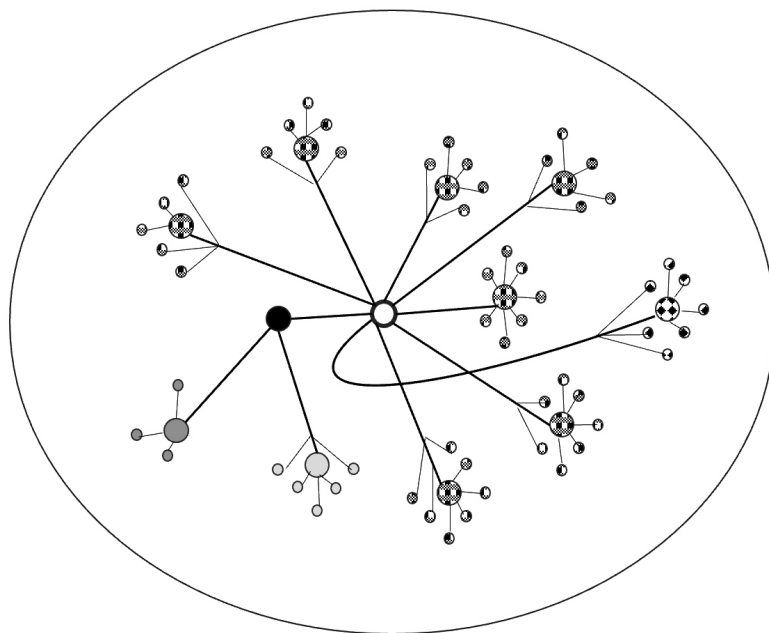
Det første organisationskema viser hvordan borgerne selv vil opleve at koordineringen sker. Der er ingen ændringer i forhold til hvordan det hidtil er foregået, medmindre foreningen selv ændrer i sine procedurer. Foreningen er stadig det centrale for medlemmerne og dens bidragsydere.

Al planlægning og udvikling af aktiviteter foregår også stadig internt i foreningen. Aktiviteter og ressourceønsker, der involverer fællesskabet, koordineres med øvrige foreninger. Koordineringen sker gennem frivillig koordinator som indkalder til 2 årlige møder med de øvrige foreninger.

Frivillig koordinator har den administrative kontakt til friskolen. I praksis så vil det handle om at opdatere informationer om foreningens aktiviteter til årshjulet. Foreningen har selv ansvar for aftaler om lån af friskolens lokaler eller øvrige faciliteter.

Organisering og koordinering

- Frivillig koordinator
- Friskolen i Gjerrild
- Efterskolen Helle
- Børnehaven Savværket
- ⊗ Øvrige foreninger
- Medlemmer
- Gjerrild Folkemøde

Den nye organisering

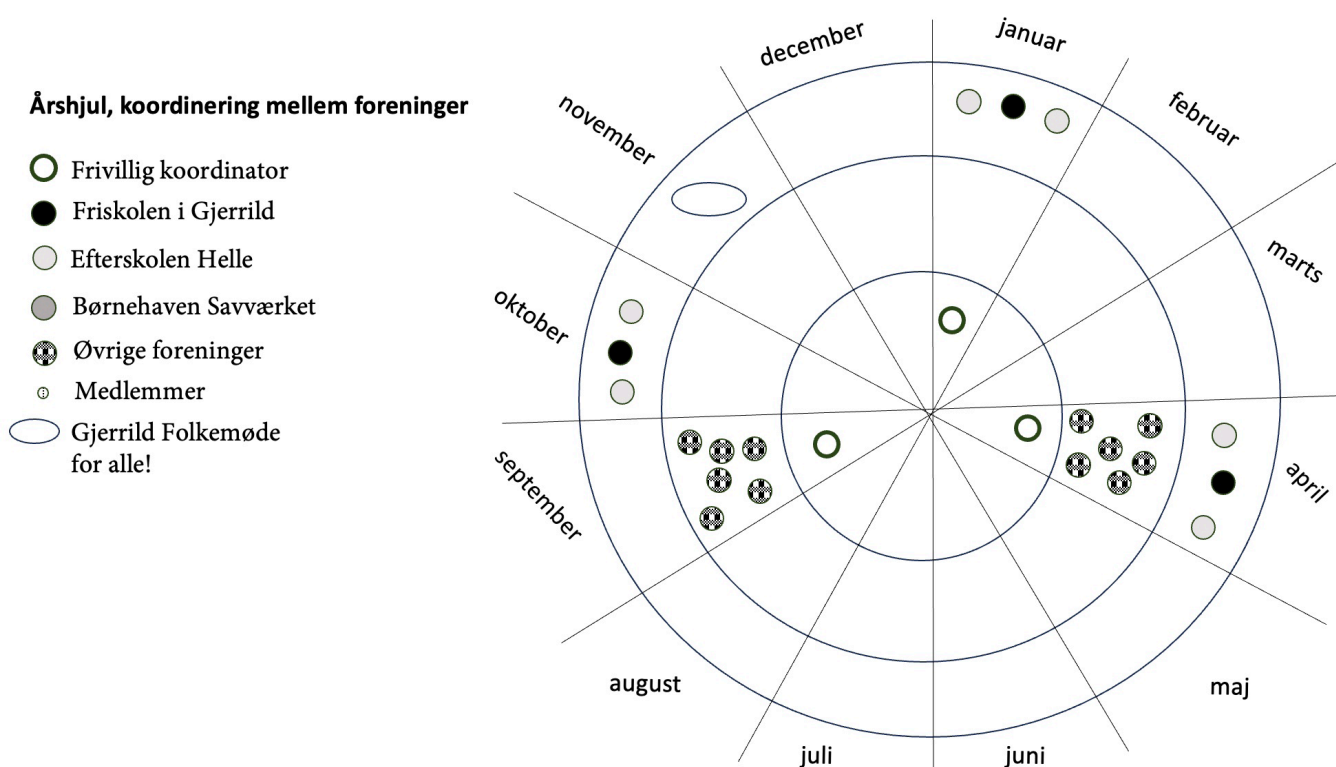
2) Gjerrild Årshjul

Gjerrild årshjul er en kalender, der viser hvornår de forskellige aktiviteter i foreningerne og interesseorganisatioerne i Gjerrild er planlagte. Dermed bliver det nemmere både at få overblik over hvad der sker, og planlægge aktiviteter, så de ikke falder oven i hinanden.

Forpersonerne for de forskellige foreninger indkaldes til møder 2 gange årligt. For de små foreninger, der kun har få aktiviteter, er det måske ikke så vigtigt at deres forperson deltager i hvert møde. Men alle skal bidrage til med oplysninger til årshjulet. Det er også på koordineringsmøderne, at foreningerne kan efterlyse viden, kompetencer, redskaber og faciliteter blandt de øvrige foreninger, så derfor er det alligevel en god idé at deltage.

Friskolen, efterskolen og børnehaven mødes fast 3 gange om året for at koordinere deres egne aktiviteter og udveksle viden. Desuden koordinerer de også, når akutte behov opstår. Ønsket er at der i langt højere grad sker en udveksling af ressourcer, viden og material, hvilket er et samarbejde projektet også er anledningen til at starte op..

Folkemødet er placeret i november, hvor der er færrest aktiviteter i byen. Folkemødet er for alle borgere med tilknytning til Gjerrild, og alle opfordres også til at deltage. Man behøver ikke at være hverken frivillig eller medlem af en forening. Det er Venneforeningen til Friskolen i Gjerrild som arrangerer Gjerrild Folkemøde.

3) Kommunikation

Det blev tydeligt under forundersøgelserne og til seminaret, at folk får forskellig information afhængig af hvilken indgang, de har til Gjerrild. Forældre med børn på skolen eller i børnehaven, modtager information via institutionernes nyhedsbreve og intranet. Andre får det gennem de foreninger, folk er tilknyttet. En del er ikke hverken tilknyttet hverken skolen eller en forening, og finder information på gjerrild.net eller på Facebook. Nogle tredje bruger ikke Facebook. Og så videre. Det er ærgerligt, for dermed er der også en del som går glip af information om relevante aktiviteter, og desuden har foreningerne heller ikke det bedste grundlag for at rekruttere frivillige med mere.

Gjerrild.net vil fremadrettet være den officielle hjemmeside for Gjerrild. På Gjerrild.net kan man finde information om foreninger, aktiviteter, kontaktinformationer med mere. om Gjerrild. Det er også her at den senest opdaterede version af Gjerrild årshjul vil være at finde. Det er beboerforeningen som redigerer gjerrild.net.

Derudover omdeles "Bøgebladet" til alle husstande to gange om året. "Bøgebladet" udgives af beboerforeningen. Den trykte udgave af Gjerrild Årshjul findes i "Bøgebladet". Opdateringer, ændringer m.m. vil fremgå på gjerrild.net

Facebooksiden "Aktive borgere i Gjerrild og omegn" er en åben Facebook-side alle i princippet kan læse, men hvor kun folk med en aktiv Facebook-konto kan lave opslag. "Aktive borgere i Gjerrild og omegn" indeholder information om arrangementer, ændringer, fremlysninger med mere. Arrangementer, der er planlagt i god tid, vil fremgå af Gjerrild årshjul.

Som et forsøg laver borgerforeningen en opslagstavle på bytorvet, hvor alle som har en relation til Gjerrild kan lave opslag. Formålet er imødekomme behovet hos dem, der ikke har adgang til Facebook eller modtager information fra en forening eller institution. Man kan lave køb og salgsoplag, efterlysninger mm. Når ens ønske er imødekommet eller uaktuelt, opfordres man til selv at fjerne sit opslag. Alle opslag vil dog blive fjernet med 14 dages mellemrum.

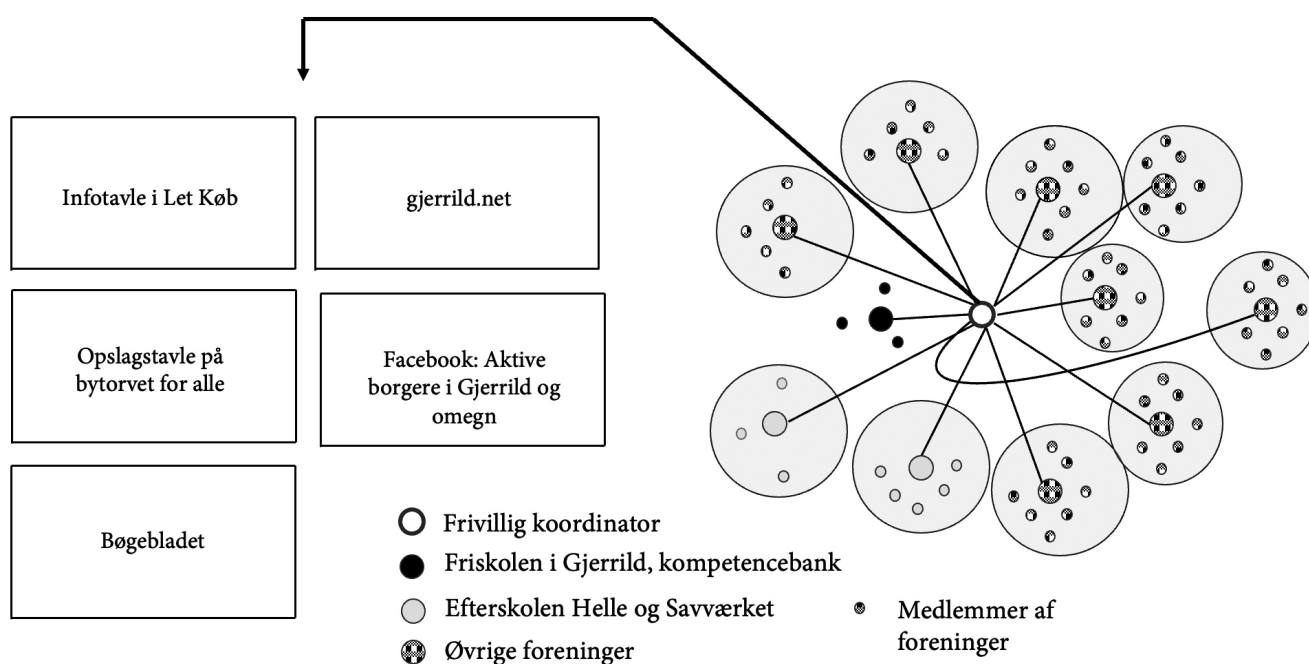
Let Køb er det sted flest folk med et ærinde i Gjerrild kommer. Derfor er det oplagt at udvide den informations og turistservice Let Køb i forvejen har. Som et forsøg har Let Køb tilbudt at sætte en infoskærm op med et udsnit af kommende begivenheder fra Gjerrild Årshjul. Infoskærmen vil blive opdateret og vedligeholdt af beboerforeningen.

Friskolen, efterskolen og børnehaven vil fortsat sende kommunikation ud via deres portaler og informationskanaler. Samtidig leverer de også information om deres egne aktiviteter til Gjerrild Årshjul.

Fordelen ved at organisere kommunikationen er at det bliver nemmere at få overblik og at vide, hvor man skal henvende sig, hvis man ønsker at lave frivilligt arbejde eller har information, der skal deles. Men det er også et stort arbejde at opdatere og vedligeholde de forskellige platforme. Borgerforeningen efterlyser derfor en redaktør. Ideelt har redaktøren bred erfaring med IT. Men det er ikke så komplicerede systemer der anvendes, og man kan komme langt med lyst til at lære. Interesserede bedes kontakte beboerforeningens formand Philip.

Den nye organisering

Kommunikations platforme - oversigt

Indsamling af lokal viden og kompetencer i en kompetencebank:

En bærende del af projektet er baseret på at få inddraget lokal viden og kompetencer i undervisningen på friskolen, efterskolen og i børnehaven. Nu handler det om at skabe en proces, der kan bruges til at indsamle og organisere den viden, institutionerne gerne skal bruge. Derfor etableres en kompetencebank, som friskolen administrerer.

Alle med en viden om Gjerrild og naturen i området opfordres til at udfylde kompetencesedlen på side 47 og aflevere den på friskolen. Denne information indgår i kompetencebanken, hvor institutionerne kan søge information og kontaktoplysninger på relevante borgere.

Den største udfordring er ikke så meget at designe en proces, men mere at gøre klart hvad det er der faktisk kan bruges, og har værdi i undervisningen. Det kan man læse om i næste afsnit og i de to Case stories længere fremme.

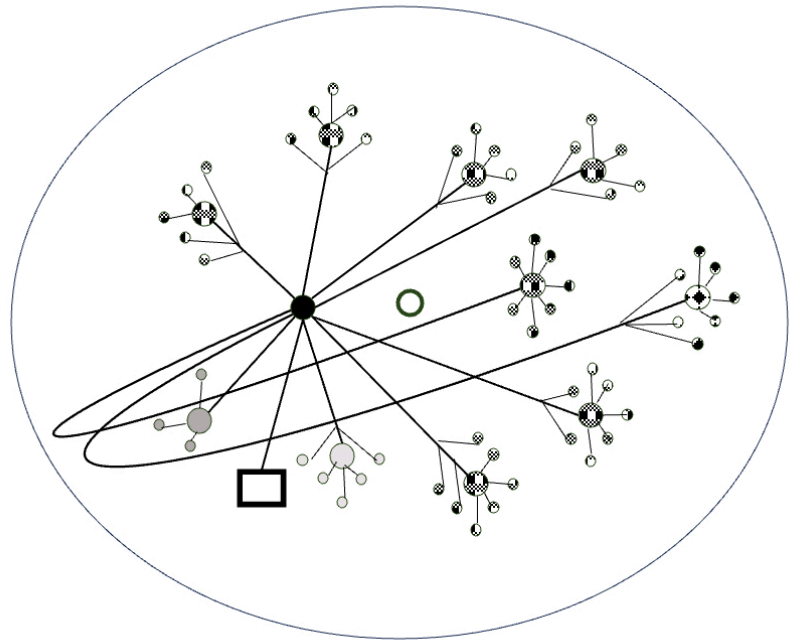
Både friskolen, efterskolen og børnehaven har også en god fornemmelse af hvem der ved noget om de forskellige emner. Derfor vil nogle borgere også opleve at blive kontaktet med en venlig forespørgsel. I den sammenhæng er det vigtigt at understrege at det jo ligeså meget handler om, man har en historie at fortælle, eller kan involvere eleverne og børnehaven i praktiske øvelser.

Den nye organisering

Indsamling af lokal viden og kompetencer med udgangspunkt i Friskolen

- Frivillig koordinator
- Friskolen i Gjerrild
- Efterskolen Helle
- Børnehaven Savværket
- Øvrige foreninger og
- Medlemmer
- Gjerrild Folkemøde
- Nørre Djurs Egnsarkiv

Efterlysning af viden og håndværks-kompetencer

En stor del af dette projekt handler om at få integreret lokal historie og viden i undervisningen på friskolen, efterskolen og i børnehaven. I forvejen er de institutioner og personer, der arbejder med Sostrup slot, skoven og kysten involveret i projektet. Projektet arbejder også sammen med Nørre Djurs Egnsarkiv. Disse institutioner repræsenterer imidlertid ikke alle vinkler på Gjerrilds lokalhistorie. Historie er nemlig ikke kun nøgterne fakta, der kan verificeres i arkiver og optegnelser. Det handler også om hvordan folk har oplevet en tid eller begivenhed. For det er i oplevelsen og erindringen, at ting og begivenheder bliver til levet liv, og skaber et tilhørsforhold, vi kan spejle os i og lære af.

Friskolen, efterskolen og børnehaven efterlyser viden fra dig der ved noget om Gjerrild og landskabet i lokalområdet. Det kan være noget du selv har oplevet. Det kan også være noget som nogen fra din familie har fortalt dig om, og som du kan formidle. Eller det kan være du interesserer dig for et emne, og derfor har en større viden, der kan inddrages i undervisningen. Det kan selvfølgelig også være du arbejder mere overordnet med skoven eller havet, og derfor har viden, der ikke kun knytter sig til Gjerrild, men som alligevel vil have stor værdi i undervisningen, fordi det er et emne, der indgår i den almindelige undervisning.

Udover viden om Gjerrild, så efterlyser læringsinstitutionerne også kompetencer. Det er helt konkrete kompetencer i at kunne udføre de ting, som er almindelig borgerpligt, og som også handler om at have en hverdag. Det drejer sig f.eks. om årsopgørelser til skat, budgetplanlægning, madlavning med for eksempel med lokale råvarer og egnsretter, eller at kunne reparere og sy tøj. Måske kan du reparere en motor eller ved hvordan man holder bier. Altså kompetencer som både er med til at opretholde et liv, en dagligdag og et virke på en bæredygtig og kompetent måde. Det er dannelse som livsduelighed og kompetencer der skal styrke eleverne i deres møde med verden, når de bliver voksne.

Med tiden er det planen at kunne basere meget af undervisningen på lokalhistorie. Inddragelsen af det lokale viden og kompetencer er en proces, der sættes i gang med dette projekt. Først og fremmest ønsker læringsinstitutionerne overblik over hvilken viden og hvilke kompetencer, der findes lokalt. Bidrag kan både bestå i at man selv kommer og fortæller om sit emne. Det er altid en glæde at tale med nysgerrige og videns hungrende børn og unge, særlig når det handler om noget, de kender fra deres eget liv og færden i lokalområdet. Hvis man er i tvivl om, man er en god til at stille sig op og fortælle, så er den bedste fortæller altid én som har personlige oplevelser med noget. Også selvom man ikke er vant til at undervise. Man kan også bidrage til at lave undervisningsmateriale ved at fortælle om det man ved til den lærer, der skal arbejde med emnet.

Samtidig efterlyser Friskolen i Gjerrild også borgere med håndværksmæssig baggrund. Friskolen vil gerne lave åbne værksteder, hvor deres elever efter endt skoletid, eller som en del af undervisningen, kan få råd og vejledning af professionelle håndværkere. Det vil være indenfor områderne motor og teknik, træarbejde og håndarbejde. Det er vigtigt at du netop har en håndværksmæssig og praktisk baggrund, da betjening af redskaber og maskiner indgår i de åbne værksteder. Du er måske pensioneret eller gået på efterløn, og vil bruge nogle timer om

Efterlysning af viden og håndværks-kompetencer

ugen. Dette tilbud skal være med til at skabe opmærksomhed på praktiske færdigheder og stimulere interessen for håndværk, både det der bruges i dag, men også historisk håndværk.

De temaer og kompetencer læringsinstitutionerne efterlyser viden om er:

1. Planter, dyr, og skovene i og omkring Gjerrild. Både i et botanisk, biologisk, kultur- og samfundshistorisk perspektiv. Hvis f.eks. du kender skovenes dyreveksler fra jagt, eller du har erfaring med planter og træer der vokser lokalt, og kan fortælle om deres historie og hvordan de skal passes.
2. Kysten og vandet ud for kysten fra Bønnerup til Gjerrild Klint, både i forhold naturhistorisk geografi, fisk og planter, men også i et kultur- og samfundshistorisk og aktuelt perspektiv. Hvis du for eksempel fisker langs nordkysten og kan fortælle om hvilke fisk man kan fange og hvordan, eller har viden om planter og dyr langs kysten i området
3. Gjerrilds historie, både nyere og ældre historie. Læringsinstitutionerne er interesseret i den viden der findes om Gjerrild og Gjerrilds historie. Det kan være koblet op på din slægtshistorie, det kan også være du ved meget om en historisk epoke.
4. Djurslands historie og arkæologi. Læringsinstitutionerne søger viden der handler bredt om Djurslands historie, fra istiden til i dag, både kulturhistorisk, geologisk, landbrugshistorisk med mere.

Navn: _____

Telefon og mail: _____

Jeg vil gerne dele min viden om: _____

Jeg vil gerne dele mine kompetencer indenfor: _____

Jeg vil gerne lave åben værksted: ja nej

Vedrører din viden og kompetencer noget som findes lokalt: ja nej

Jeg vil gerne undervise i mit emne: ja nej

Jeg vil gerne hjælpe med at udarbejde undervisningsmateriale i mit emne: ja nej

Jeg vil gerne bidrage til at vedligeholde skolens faciliteter og arealer: ja nej

Sedlen afleveres i postkassen på Friskolen i Gjerrild, Knud Albæksvej 4, 8500 Grenaa.

Case story om hestetrukne maskiner og Gjerrilds botanik

Når man nærmer sig savværket ved Sostrup Slot er der på højre hånd en mark. Det er Jette Malthe-Bruuns mark. Jette sår og høster med gammeldags hestekraft. Det er Jettes hobby, og i laden nær marken står Jettes samling af gamle hestetrukne landbrugsmaskiner. Det er maskiner, Jette har hentet rundt omkring i Danmark. Ofte er de fundet inderst i en gammel lade, hvor de har stået og forfaldet. Ingen bruger de gamle maskiner længere. Jette får dem sat i stand, og deltager i konkurrencer med sine heste og maskiner.

Jette har sået kartofler på marken i mange år. Om foråret pløjer hun marken med sin hestetrukne plov. Det er store arbejdsheste, der trækker de tunge maskiner. Jette bruger en pony til at hyppe kartoflerne. Kartofflerne vokser CO2 neutralt. Jette donerer kartoflerne til købmanden, der sælger dem. Sådan gør man på landet. Hjælper hinanden og er fælles om ting. Derfor ejes købmandsbygningen også af borgerne i fællesskab. Ellers ville det være økonomisk svært at få en købmand til at løbe rundt i en mindre landsby, hvis købmanden også skulle betale en dyr husleje. Andre borgere hjælper med at stille på hylderne. Eller laver istandsættelse på butikken. Der er mange måder at hjælpe på.

I år har Jette også sået vilde blomster på en del af marken. 2 kilo blomsterfrø blev spredt på en del af marken med hestetrukken såmaskine. Det tog en dag at indstille maskinen til frøene. I sommers stod marken i fuldt flor. Alle der havde lyst, kunne plukke en buket til sig selv. Eller bare nyde synet af den vilde blomster på marken, før de kørte ind i Gjerrild. I år var børnene fra 0.-2. klasse på friskolen med til at tage kartoflerne op. Det våde efterår havde gjort det umuligt at være i marken med hestene. Optagningen måtte udskydes. Men en onsdag i november kunne det lade sig gøre. Ulf og Stephanie, to af lærere fra Friskolen i Gjerrild, kom med alle børnene om morgenen morgen. Den ene af de to heste, der skulle trække maskinen som tager kartoflerne op, var ikke helt tryk ved alle de stemmer og den ivrige aktivitet. Men Jette fik beroliget den unge og uerfarne hoppe, og kartoflerne kom op. Børnene hjalp med at samle dem ind og lægge dem i kasser. Nu står kasserne i laden og venter på at blive afleveret hos købmanden. Det har været en god høst.

Næste år skal børnene være med fra begyndelsen. Når marken skal gøres klar med hestetrukken plov. Der skal sås kartofler til købmanden, og der skal også være blomster. Gjerrild har en lang tradition for at holde særlige blomster og planter. Nogle er selvsåede i haverne i Gjerrild. Andre bliver omhyggelig passet og plejet.

I skolen læser eleverne om Gjerrilds historie og samler udvalget af frø. De finder inspiration i Mikkel Vævers tegninger fra det 19. århundrede. Mikkel Væver var digter og tegner. Hans billeder er så detaljerede at man kan artsbestemme planterne i de haver, han tegnede. I skolen læser eleverne om Gjerrilds historie og samler udvalget af frø. På Jettes mark planter og passer de dem. Med heste, ligesom man gjorde i gamle dage.

Ved Gjerrild Klint af Vagn Steen

det venstre øje ser dovent
et ærme
dynger af sten
flintblå kridt gule røde brunlige
græs skrænter

bølgernes lyd
og lydord tingsord
et hjørne af sproget
lyde i øret sten i hånden
rødt for det lukkede øje
lugte af sommer og salt

rrrr
ral og rullende bølger
bølge på svølge
rølger swwølger
tssølger bølger
småswø-swø-swø
tss-tsølgende-bølgende
rallen i øret i røret
swølger i swøret
tsw-tsstswølgende

En case story om Kattegat og Gjerrild klint

Det er første temaugle i det nye skoleår og eleverne fra 8. og 9. klasse har netop været på besøg på Kattegatcentret, hvor de har lært om tang. Tang er en makroalge der laver fotosyntese, når solens lys rammer den nede i vandet. Derfor vokser tang også på lavt vand. Ellers kan solens stråler ikke nå den.

I timerne har eleverne læst om hvordan man har brugt tang på Djursland. Både til mad til mennesker og dyr, og til at bygge med. I Ebeltoft kan man stadig se tangdigerne ved havnen. De er ikke lavet af tang, men ålegræs. Men ålegræs ikke er en makroalge, fortalte Bio-Kim fra Kattegatcentret, den tilhører klassen af enkimbladede planter. I dag bruger man ålegræs til at måle vandkvaliteten langs kysterne i EU. Fordi ålegræs kun kan vokse, hvis vandet er rent og klart.

Eleverne skal plante ålegræs i vandet nær klinten, hvor det ikke bliver så hurtigt dybt. For senere at sammenholde deres egne undersøgelser med de data, man kan finde på Miljøministeriets hjemmeside. Det er ikke så svært at plante ålegræs. Stiklingerne skal sættes i havbunden. Dybt nok til at de ikke bliver skyllet væk af bølgerne. Og højt nok til at deres blade kan fange sollyset. Heldigvis er vandet ikke alt for koldt. Det er stadig tidligt på efteråret.

Nogle af eleverne samler tang i vandet. De finder blæretang og sukkertang. Tangen skal de bruge i mad. De skal lave frokost til børnene fra børnehaven ved bålstedet på Savværksgrunden. Risotto og salat med tørret tang med krydderurter, som de samler i fællesskab. Det er en prøve på den mad de senere skal servere til gæsterne, der kommer til afslutningen på temaugen.

I Nørre Djurs egnsarkiv har eleverne fundet dokumentation for hvilke fisk man tidligere har fanget ved Gjerrild Klint. De finder eksempler på tun, laks, torsk, fladfisk og havørred. Sådan er det ikke længere, fortæller de lokale sportsfiskere, som også er med på turen til klinten. Der er ikke så mange fisk længere. Men nu er der kommet østers langs kysten igen. Nogle gange kan man finde skallerne på stranden.

Sportsfiskerne lærer eleverne fisketeknik. En af eleverne fanger en skrubbe. Krogen bliver forsigtigt lirket ud, og fisken lagt ned i spanden til fangst. Senere skal der laves gyotaku-tryk af fisken, som er en gammel japansk måde at lave afbildninger af fisk på. Det er ret nemt. Fisken skal smøres ind farve og trykkes mod et stykke papir. Billedet skal indgå i udstillingen under temaugen om Gjerrild Klint.

En af sportsfiskerne viser hvordan man renser en fisk. Imens fortæller eleverne om det de har fundet ud af fra deres undersøgelser. Om hvordan fiskebestanden så ud i gamle, om vandkvalitet og målinger, og hvad stigende temperaturer gør ved havet. Og at det er derfor man nogle gange kan se de store blåfannede tun i Kattegat igen.

Helhedsvision udarbejdet af Udviklingsgruppen

Vi ønsker om en by, hvor sammenhængen mellem mennesker og natur skaber fremtidens fællesskab og ressourcestrømme.

Vi forestiller en 7 kilometer lang gå- og cykelsti, der strækker sig fra kysten ved Gjerrild Nordstrand, går gennem skoven, indtil den når ind forbi Gjerrild By, hvor den bugter sig langs skolerne og børnehaven. Videre forbi købmanden og den gamle skole, hvor lokalarkivet holder til, og fortsætter ud langs de kuperede marker, indtil den når Gjerrild Klint, der rejser sig højt og geometrisk hvidt, der hvor bølgerne rammer kysten syd for Nordstrand. For at trække en linje der skaber sammenhæng mellem landskabets og landsbyens historie. En linje man kan færdes langs med, møde andre mennesker, og som både er rekreativ og fortællende. Hvor det er trygt at færdes, fordi bymidten er bilfri og byens rum er rekreativt.

Vi ser muligheden for at skabe en model for en bedre og mere bæredygtig verden, som andre også kan inspireres af. Et sted hvor byplan og lokal arkitektur afspejler fremtiden. Som handler om omsorg for ressourcer og mennesker. Hvor vi tager højde for at boliger på landet ofte er store gamle huse, som vi gerne vil energi-renovere og udstykke i mindre parceller. Samtidig med at der gives tilladelse til at udstykke parceller til Tiny Houses. Som et alternativt til at vi bor så stort. For vi vil gerne have flere mennesker til at bo i Gjerrild, uden at byen vokser i geografisk omfang. Så vi kan bevare skovene og kysten, vores rekreative og materielle ressourcer. Samtidig med at vi reetablerer Gjerrild Langsø, skabt af istiden og en vigtig del af landskabets historie.

Vi ønsker at genskabe en balance. Mellem natur og mennesker. Gennem fællesskab og historie. Ressourcer som vi mener er vigtige for fremtiden.

Liste over foreninger og interessegrupper i Gjerrild

Kontakt til foreninger og interessegrupper formidles ved henvendelse til Gjerrild og Omegns borgerforening på borgerforeningen.gjerrild@gmail.com. Hvis din forening eller interessegruppe mangler, så ret venligst henvendelse til borgerforeningen for at blive tilføjet.

Borgerforeningen

Husmoderforeningen

Gjerrild Bønnerup Idrætsforening (GBIF)

- paraply for dart, krolf, crossgym, motionsgymnastik, børnefodbold, motionsfodbold, tennis og svømning

GBIFs støtteforening

Jagtforeningen

Folkedanserforeningen

Købmandsgruppen

Revygruppen

Madklubben

Hoplaklubben

Nørre Djurs Egnsarkiv

Litteraturklubben

Strik og hæklerier

Sysler og samvær

Ik' så ringe festival

Fredagsklubben

Gjerrild kram og rock

Friskolens venneforening

Landsbyklyngen Midt

Gågruppen i Gjerrild

KFUM Spejderne, Fornæs

Sostrup Tennisklub

Sognehøjskolen

Menighedsrådet i Gjerrild-Hemmed Sogn

Mountainbike-gruppen

Biodiversitet, arbejdsgruppe

Kvindevin